

۱
کتابخانه مقننہ ترکی

۱۷۸۸

ارتقا رسالہ

لا يجب
تسخ

الحمد لله الذي جعل البحر الاخضر للفلک قناطر المقنطرة
مستقيمة الى سموات الاهتداء الى طريق الحمد والصلوة
على من يستحقها وسنوجبها لا يجب وقت دون
وقت بل جميع الاوقات **اما بعد** بواحق عباد الله
مصطفى بن علي الموقت بالجامع الخاقاني السليمي
بوءه الله الملك العلام دار السلام ايداد **يد** **يد** مقنطرات
ديمك متعارف اولان التبرج دائرة اقسام من طالب
وراء غاب اولنا لاجون تركيجه بر مختصر رساله جمع ايليه
كم قائده سي عام اول جميع طالب اولنا لاندن مستفيد
اول لرئيس **بر مقدم يكرمي بر باب** اوزونه ترتيب
ايليه و بور رساله **يكفاية الوقت** لمعرفة الدائر و فضله
والسمت تسميه ايليه موجود في رساله دن استفادة
ايلينار بوفقيير و حقيرى دعاء خير ايليه ايله **لفهرست**
رساله بوفجهله ذكر اولنسه كركدون **اما مقدمه** اشبورج
دائرة نك رسوم نك ادلري بيانده درودخى بابلر اجملم
سى اعمالك بيانده در كاد ك امدى اولام مقدم نك
شروعنه كم مقدمه نك بيانده در **رئيس** مقدمه ديد كزات

اشبور

اشبورج دائرة نك رسوم لري بيانده در **اول** رسوم لري
شول ربعك كوسه سينده اولان دلوجا كدور كم الكخيط كچور
اول دلوجا كم **مركز** ديرلر وثقيه **وبخشده** ده ديرلر **خيط** ديو
اول مركزه كچان ايلكه ديرلر انلرك برسى دخى مرید و **مري**
ديو شول كوچك ايلكه ديرلر كم ربعك خيطنه بغلر لرا نشاغ
ويوقار و بور ماك ايجون قائم مقام شمس و رولور خيط
لونك غيرى اولماق كركدون **قوس** **الارتفاع** برسى دخى قوس
الارتفاع و **قوس** الارتفاع بر قاج قوسه كركدون دائرة نك
انشاغى انكلى چب چوره قابلا مشدر و دخى طقسان دره جيه
برابر قسمت اولنمشدر و **قوس** ارتفاعك جمل سى **اوج يوز**
الشمس دره جه اولسه كركدر **اولندن** آخرينه **آخرندن**
اولنه حروف جمل ايله يازلنمشدر و **ابجد** حسابى ايليه مكرره
مشهور در اول كى بابده بيان اولنسه كركدر **ودخى** قوسك اولندن
آخرنه يازيلنه اعداد مستويه ديرلر سياهله يازلنمشدر و **آخرندن**
اولنه يازيلنم اعداد معكوسه ديرلر سخر ايله يازلنمشدر و **خط**
المشرق والمغرب برى سى دخى خط المشرق والمغرب **اول**
بر طغرى چكلمش خط در كم مركز دان قوس ارتفاع اولنه
انمشدر و **خط** الطلوع ده ديرلر و **خط** الغروب دخى ديرلر
خط وسط السما برى سى دخى خط وسط السما در كم

بودخی طوغر حکمش مرکز دن اشانغی قوس ارتفاعك آخرینه
 واربعه بو خط **خط نصف النهار** ده دیرلر و خط الزوال
 دخی دیرلر **المدارات الثلاث** بواج مدار در بواج مدارك
 مراد اوج دائره در که مرکز لری ربعك مرکزید **ربعی** ربعك
 مرکز دن چن لشد **بریزدن** بیو کدر اول بیو کدر مدارك قوس
 ارتفاعه بقندرو قوس ارتفاعه اولشد **اکامدار الجدی**
 دیرلر اول بر مدارك جمله سندن کچور کدر بودخی یوقاروا
 مرکز قریبدر **اکامدار السرطان** دیرلر اما اول بر مدارك
 بوا یکسینك مابینده واقع اولشد **اکامدار الحمل والمیزان**
دیرلر و مدار الاعتدالین دخی دیرلر **ودخی** بو مدار ده خط
 مشرق والمغرب تقاطع اتد وکی نقطیه نقطه مشرق دیرلر
الافق بریسی دخی افقد در که مقنطراتك اولیدر مدار
 السرطان دن چقوب نقطه مشرقه او غریوب قوس
 ارتفاع اولنده مدار الجدی ایله جمع اولوب یکرنی **ایکیده**
 و یکرنی بیش دقیقه **ده** قرار یلمشد رافق صحیح اولدر که
 وقت طلوعده وغروبده ارتفاع النما لوالسه خط
 خط مشرق ومغرب اوزره اول **اما** فضله اولسه ربعده
 افق نقطه مشرق دن ابتدا ایدوب مدار جدید قرار
 اتمشد **ودخی** فضله نك فائده سی بودر که شمس

شمس شمالده اولوب ارتفاع ارا اولجاق عمل آساندر
المقنطرات اول رسملرک بریسی دخی مقنطرات در مقنطرات
 شول قوسلر در که بریزدن طار اولشد ر جمله سندر برار
 اوجلری مدار السرطان اولاشور و فضله شمالی خط
 مشرق دن طاشره اولانه دیرلر خط مشرق دن طاشره اولانه
 خط مشرق دن ایچری اول سموت اوزرینه موافق مقنطره
 اوزرینه سموت رسمایدار لرفضله لو اولان ربعلر ده **اما**
 فضله سیز اولانده بعضنك برار و اوجلری خط مشرق
 ومغربیه قرار یلر و بعضنك برار اوجلری **مدار الجدی**
 و بعضنك برار اوجلری خط وسط السماءیه اولاشور
 اکثر ربعلر ده مقنطرات ایکی شار رسم اولنور **التي** مقنطره
 حرقدن و یازیلور **اون** ایکی مقنطره ده **یب** یازیلور **اون** سکن
 مقنطره ده **یچ** یازیلور و **یکرنی** دورت مقنطره ده کد یازیلور
اوتوز مقنطره ده **ل** یازیلور **التي** شار **التي** شار زیاده
 اولوب بوا سلوب اوزره تمام اولور و افق التمه مقنطره
 جنوبیه یازیلور بعض ربعده **سمت الرأس** بریسی
 دخی سمت الرأس در اول بر نقطه در مقنطراتك غایت
 طار اولدوغنی یردر که بعض ربعده اولور طقسان مقنطرات
 یازیلور **سمت الرأس** اولدر که جمله سموتك برار اوجی

کاشتهی اولور **السموت** بریسی دخی سموتلرد رسموت
 اول مقنطرات آفروری کیسان قوسلره دیرلر که جمله
 سنک برار او جلی مدار السرطان دن چقوب بعضنک
 برار او جلی مدار الجدی اولاشور و بعضنک برار او جلی
افقده قرار ایله فضله اولان ریعارده **اما** فضله سیز
 اولانده جنوبیسی افقده قرار ایله **شمالی** خط المشرق
 والمغربده قرار ایله **دخی** سموتک اولی بشول بیمنه رک
 نقطه مشرقدان چقوب **مدار السرطان** اولشمشدر
اما اکثر تحتین اولان ریعارده اول سمتی سیاه ایله
 چزارلر بوکاد انزه اول السموت دیر سموتک شمالیسی
 و جنوبیسی فصل ایله یجید **دخی** سموتک اعلا
 اعدادنک مبداء بوندن **دخی** سموت بشار شار
 جزیلور **منطقه فلك البروج** منطقه فلك البروج
 ایکی قوسلدر ایکیسیده نقطه مشرقدان چقوب مشارد
 بریسی خط وسط السماء اقاتنده مدار السرطان منتهی
 اولمشدر بوکا منطقه جنوبیه دیرلر بونلرک هر بریسی
 اجزاء بروجیه قسمت اولمشدر **اما** اکثر ریعارده
 منطقه جنوبیه تقسیم ایله لر انجاق شمالیه سین
 تقسیم اتمازلر بونکه کفایت اولند و غیچون **ساعات**

زمانیه

زمانیه اکثر ریعارده مرکز ایله مدار السرطان مابیننده رسم
 ایله لر **و** بعض ریعارده ساعات زمانیه رسم ایله اولتی
 قوسلدر که خط عصر مدار السرطان دن **مدار الجدی**
 چکلملدر اوزرینه عصر دیو یازلمشدر بعض ریعارده **قوس**
العصر ایکی یازارلر بریسنه عصر اول دیرلر امامین قوس
 اوزره اولان عصر در اکثر اولوشهر لرده معمول به اولان
 بو عصر در **و** بریسنه عصر ثانی دیرلر امام ابوحنیفه رحه
 مختاری بو عصر در **و** قوس عصرک بریسی دخی وارد بشول
 قوسلدر که مدار السرطان اوزرنده قوس ارتفاعه موازی
 رسم اولنوب قرق بشه تقسیم اولمشدر **قوس الشفق**
والفجر بریسی دخی شفقک وفجرک قوسلر بونلر
 دخی مدار السرطان دن مدار الجدی چکلملدر اوزرینه
 شفق دیو وفجر دیو یازلمشدر وفجر شفق چنلش
 اولسه مقنطره اجزاسندن معلوم اولنور **میل** بعض
 ریعارده میل قوس ارتفاعه موازی جنوب یکر می اوچ
 چوق درجه یه قسمت ایله لر **و** بعض ریعارده جنوبی
 مقنطره اجزاسندن معلوم اولنور **ظل** برقاق نوعدر
 بری ظل مبسوطدر ارتفاع زیاده اولسه کنده کسلور
 بری ظل معکوسدر ارتفاع از اولسه کنده سی چوق اولور

اولسه
بعض

س

الله

اما الهدفتان هدهتان دیو شول یکی زانده دیو لر نصف
 نهار طرفه در **و** بعض ربعه ثقبتهن دخی ایدار لر
 اهتمام اجلی چون **اما الشاقول** شاقول شود
 جسمه ثقیله دیو لر که ارتفاع الندوغی وقتین خیطه
 اصاد لر هوای منع لیچون **الباب الاول** باب اول ارتفاع المعن
 و جمال گیری بیان ایدار ارتفاع دیو شمسک یا کو آیکه
 افقدن لیر قلغه دیو لر بونک طریق بود رک ریح ایکه
 الوکله دوته سین شاقول دخی خیطه اصلمش اوله
 ربعک هدغه دن خالی اولان جانبین شمسه مقابل
 قله سین اندان ربعی از حرکت اتدوره سین تا هدغه
 علیانک ظلی هدغه سفلی اورتی حال بوکه نه ربعه
 طایانه ونه طاشره ده اوله همان طقنور طوقونماز
 کی اوله پس اول وقت نظرایلم جیط قوس ارتفاعک
 اولندن قاچ عدد درجه قطع ایدیسسه ارتفاع اول
 وقت اولور یعنی شمس افقدن یوقاریه اول مقدار
 حرکت اتمش اولور **اگر** ارتفاع قبل الزوال ایسه ارتفاع
 شرقی اولور **و** اگر بعد الزوال ایسه غربی اولور **اما**
 شمسک شعاعی اولسه کواکبدن ارتفاع الما ق
 دیله سان اول وقت ربعی بصر کاله شمسک یا کو آیکه

جرمی

جرمی ار استه قله سین اتدن صکره بر کوزک یومله سین
 دخی الکی از حرکت اتدور سین ناربعک ایکه هدغه لر
 اوزر رنده ویا ایکه دکتری ایچندن شمسک جرمی یا کو آیکه
 کوره سین پس بویله اتدو کک نقد برجه نظرایلم خیط
 قوس ارتفاعک اولندن نه قطع ایدیسسه ارتفاع الوقت
 اول اولور **اما** حمل کبیر ندراتی بیان ایدر سکر کلمه درک
 یونلردر **ایچه هوزر حطی کلین سعقص قرشت**
تخذ ضطع پس امدی بوناری بر بر بیان ایده لم **ا ب**
 ج د ه و ز ح ط ی ک ل م ن
 پس ع ف ص ق ر ش ت ث
 یخ د ص ظ ع اما قاچان حرفین جمع
 اولسه و یا زیاده اولسه اول وقت اکثر **اما** یازیلور اقل
 صکره یازیلور **مثلا** اون بر یازمالو اولسه یا یازیلور ویکرمی
 بش یازمالو اولسه **ک** یازیلور یوز سکسان یازمالو اولسه
قف یازیلور **و** او چیوز القش الی یاللو اولسه **شسو**
 یازیلور و طقوز یوز طقسان طقوز یازمالو اولسه
ظسط بیکه وارنجه طریقی بود **اما** بیکه صکره آحاد
 عددی بیک اوزه رینه تقدیم اولور **مثلا** ایکه بیک یازمالو
 اولسه **بخ** یازیلور و طقوز بیک یازمالو اولسه **طغ**

ط ایلری صح

فجن اشبو حرفلر
 التده یاغیری پر کرده
 وضع اولمالو اولسه
 عددده اکثر اولان
 اقل اوزه رینه تقدیم
 ایلر لر شمسک صکر

سکسان بش
 یازمالو اولسه **قه**
 یازیلور شخ

۴۰۰۰ یازملو اولسه
فکخ شرح

معلوم اولمک قاجا
حاو خا یازملو اولسه

قویروغین بله یازلور
مثلا ج و ح و خ

یازملی اولسه قویرو
وغین یازمازلر

مثلا ج ح خ
بویلم یازارلر
تسبح اخری

اما اکثر بجلده هر
برجی اون بشته

بخش ایکشدرجه
اولور اون ایکی

بورجک التسی
شمالید راه
تسبح صغری

یازلور یوز قرق بیک یازملو اولسه **قمخ** یازلور یوز بیک
یازملو اولسه **قمخ** یازلور و قس علی هذا **الباب الثاني**
ایکینجی باب مری درجه شمس اوزرینه وضع اتمکی
بیان ایدار بونک طریق بودر که **فلک البروج** اون ایکی
بخش اولنمشد هر بخشنه بر برج دیمشاردر و هر برج
برا برجده اونوزده قسمت اتمشاردر و هر برینه بدرجه
دیمشاردر الی برج شمالیدر و الی برج جنوبیدر
شمالی اولنلر ابتدا نقطه مشرق دن **حمل ثور جوزا**
نصف نهاره یثربوکا فصل ربیع دیرلر نصف نهاردن
سرطان اسد سنبله در نقطه مشرقده قرارایلر
بوکا فصل صیف دیرلر جنوبی اولنلر نقطه مشرق دن
میزان عقرب قوس نصف نهاره یثربوکا فصل
خریف دیرلر نصف نهاردن **جدی دلو حوت**
نقطه مشرقه قرارایلر بو فصل شتاء دیرلر تقسیم
اولان بونلردر بو تقسیم اولدیخی جمایه کفایت ایدی
شمس هر قانقسنده ایسه روز نامه دن ویا اوشت
جدولندن بلنور اما شمس منطقه **فلک البروج** اجزا
اجزاسندن قنق درجه ده ایسه مری اوزرینه نشانله
بو تقدیرجه مری قائم مقام شمس اولور جنوبیه

تقسیم

تقسیم ایلرلر شمالیه ایلرلر اول وقت مری درجه شمس
اوزرینه قوماق مقسوم اولان اوزره خیط قیوب مطلوب
اوزره مری وضع اتمکدر منطقه دن **مثلا** شمس جمک
اون بشت درجه سنبله اولسه خیط میزانک اون بشت
درجه سی اوزرینه وضع ایله مری جمک اون بشته
نشانله زیره بروج بر برینه نظیر دیر حمل میزانه ثور عقرب
جوزا قوسه سرطان جدیه اسد دلو سنبله حوت
نظیر در **الباب الثالث** اوچینجی باب دائری و فضل
دائری بیان ایدار بونلرک طریق بودر که مری درجه شمس
اوزرینه نشانلریم سین اندن خیطی حرکت اندوره سین
تامری ارتفاع مقداری مقنطره اوزرینه واقع اولنجه اندن
نظر ایلیه خیطله خط وسط السماء ما بیننده قاج
درجه اجزاء قوسدن قطع اندی ایسه اول فضل دائر
یعنی زواله باقی قلا ندر اگر ارتفاع قبل الزوال ایسه و اگر
بعد الزوال ایسه زوالدن کچندر **ودخی** اول قوسدن که
خیط آنی قطع اتمشدر آنک اوزرینه نصف الفضله
زیاده ایله اگر شمس شمالید ایسه و اگر جنوبیه ایسه
نصف الفضله طرح ایله دائر حاصل اولور اما ارتفاع و
قبل الزوال ایسه دائر صبا حدن کچن اولور و اگر بعد

در

الزوال ایسه غروبیه قلان اولور **مثلا** شمالیده شمس
 نور اولنده اولسه اوتوز ارتفاع مشرقی اولسه خط
 نور اولنده وضع ایلدک مری اوزرینه نشانلدک اندک
 خیطی حرکت اندر دك تامری اوتوز درجه ارتفاع مقداری
 مقنطره اوزرینه واقع اولنجه اندن نظر ایلدک خیطله
 خط وسط السماء مابینده الشمس درجه فضل الدائر
 حاصل اولور **ودخی** اول قوسدن خیط اوتوز درجه قطع
 ایلدی ثورک اون درجه نصف الفضل سین اوتوز درجه
 اوزرینه زیاده ایلدک فرق درجه دائر اول نهار لان کچر
 حاصل اولدی **اما جنوبی بده** عقرب اولنده اوتوز ارتفاع
 اولسه مری عقرب اولنده نشانلدق خیط حرکت
 اندر دك تامری اوتوز ارتفاع مقداری مقنطره اوزرینه
 واقع اولنجه اندن نظر ایلدک خیطله خط وسط السماء
 مابینده اوتوز درجه فضل الدائر حاصل اولدی
ودخی اول قوسدن الی طقوز درجه نصف الفضله قطع
 ایلدک عقربک اون درجه نصف الفضله سنی الی طقوزدن
 طرح ایلدک فرق طقوز درجه دائر حاصل اولدی **واکر**
 ارتفاع آن اولسه ربعده فضله ده اولسه **مثلا** ثور
 اولنده الی ارتفاع اولسه اول وقت مری درجه شمس

اوزرینه ک ثورک اولیدور نشانلدق اندن خیطی حرکت اندر دك
 مری ارتفاع مقداری مقنطره اوزرینه واقع اولدی مری
 دکل اول وقت خیط خط مشرق و مغرب اوزرینه
 کتور دك مری التنده سکر مقنطره واقع اولش اول سکر
 مقنطره دن ایچرویه الی مقنطره مری صایدق نظر ایلدک
 خیط اول قوسدن صکره قریب درجه قطع ایلمش
 اول سکر دائر اولدی سکر یوز درجه نصف نهار دن طرح
 ایلدک طقسان ایکی درجه فضل الدائر حاصل اولدی و قوس
 علی هذا **الباب الرابع** دوردنجی باب طلوع شمس دن زواله
 وارنجه یا خود زوالدن غروبیه وارنجه قوس نهار و نصف
 فضله بلاد ورربونلرک طریق بودر ک مری درجه شمس
 اوزرینه نشانلدی سین اندن خیطی حرکت اندوره سین
 تامری افق اوزرینه واقع اولنجه اندن نظر ایلیه خیطله
 خط نصف النهار مابینده اعداد قوسدن قاج درجه
 وار ایسه اول نصف قوس النهار در **ودخی** خیطله خط
 مشرق و مغرب اراسنده قاج درجه وار ایسه اول
 نصف فضله در اگر شمس بروج جنوبیه ده اولیجا
 اولور **ایسه** بروج شمالیده اولیجا اولور **ایسه** کوزله
 ربعده فضله اولیجا اولور **ایسه** اول وقت مری درجه

شمس اوزرینه و طبع ایدوب خیط حرکت اندره تامری
 فضله التنده افق اوزرینه واقع اولنجه اندن نظر
 ایلده خیطله خط مشرق و مغرب مابیننده اجزاء
 فضله دن واقع اولسه اول نصف الفضله در
 بونصف فضله طقسان درجه اوزرینه زیاده ایلده
 نصف قوس النهار حاصل اولور اول کونک **اما** ربعه
 فضله اولسه درجه شمالیده اولسه اول وقت
 مری شمسک درجه سنک نظیره اندورب نشانلیه
 سین اندن حرکت اندوره سین تامری افق اوزرینه واقع
 اولنجه اندن نظر ایلده خیطله خط مشرق و مغرب
 مابیننده اجزاء قوسدن واقع اولدیسسه اول نصف
 الفضله در نصف الفضله طقسان درجه اوزرینه
 زیاده ایلده اول کونک نصف قوس النهار حاصل اولور
 هر قونی نصف قوس النهار یوز سکساندن طرح ایلدک
 نصف قوس الیل حاصل اولور بونلرک هر برپستی
 ضعف ایلدک تمام قوس النهار و تمام قوس
 لیل حاصل اولور **مثلا** شمس عقرب اولنده اولسه
 خیط اوزرینه وضع ایلوب مری اوزرینه نشانلق
 اندن خیط حرکت اندرک تامری افق اوزرینه واقع

اولنجه

اولنجه اندن نظر ایلدک خیطله خط مشرق و مغرب
 مابیننده اجزاء قوسدن اون درجه نصف الفضله
 حاصل اولدی خیطله خط وسط السماء مابیننده
 سکسان درجه قطع ایلدی طقسان دن طرح ایلدک
 سکسان درجه نصف قوس النهار حاصل اولدی بون
 یوز سکساندن طرح اندک یوز درجه نصف قوس
 الیل حاصل اولدی **اما** شمالیده شمس ثور اولنده اولسه
 اول وقت مری ثور اولنده نشانلیوب خیط حرکت
 اندروب تامری فضله التنده افق اوزرینه واقع اولنجه
 اندن نظر ایلدک خیطله خط مشرق و مغرب مابیننده
 اون درجه نصف الفضله حاصل اولدی بون طقسان
 درجه زیاده ایلدک ثورک نصف قوس النهار حاصل
 اولدی **واما** فضله اولسه اول وقت مری ثورک نظیریک
 عقرب دورانک اوزرینه نشانلق اندن خیط حرکت
 اندرک تامری افق اوزرینه واقع اولنجه اندن نظر ایلدک
 خیطله خط مشرق و مغرب مابیننده اون درجه نصف
 الفضله حاصل اولدی بون طقسان اوزرینه زیاده ایلدک
 یوز درجه نصف الفضله حاصل اولدی طقسان اوزرینه
 زیاده ایلدک یوز درجه ثورک نصف قوس النهار حاصل

اولدی بونی یوز سکساندن طرح ایلدک سکسان
 درجه ثورک نصف نهاری قوس الیل حاصل اولدی
 ثورک هر برهنی ضعف ایلدک تمام قوس لیل تمام قوس
 نهاری حاصل اولدی **الباب الخامس** بثنجی باب میل
 وغایة الارتفاع بلمسی بیاننده در یونلرک طریق بودرکه
 مری منطقه دن درجه شمس اوزرینه وضع ایله
 سین اندن خیطی نقل ایده سین خط وسط السماء
 اوزرینه پیمس امدی نظر ایلیه سین مری ایله مدار الحمل
 اراسنده اجزاء مقنطره دن قاج عدد مقنطره و ارایسه
 میل شمس اولدرکه و شمول مقنطره که مری انی قطع
 ایلمشد اول کونک غایة الارتفاع اول اولور میلک جهتی
 شمالی اولور اگر مری مدار الحمل دن مدار السرطان جانبینه
 و ارایسه و اگر مدار الحمل دن مدار الجدی جانبینه و ارایسه
 جهة جنوبیه **مثلا** شمس ثور اولنده اولسه خیط
 منطقه دن ثور اولنده وضع ایلدک مری اوزرینه نشانلدک
 اندن خیطی حرکت اندک تا مری خط وسط السماء
 اوزرینه واقع اولنجه افدن نظر ایلدک مری قطع اندکی
 مقنطره ایله مدار الحمل اراسنده اون **برچوق** مقنطره
 و ارمیل شمس ثور اولنده اول اولور و هر شمالیدر

ودخی مقنطراتدن التمشدن ارتجق مقنطره قطع ایلدک
 ثور اولنک غایة الارتفاع اول اولور غایت بلند کدک
 صکره جهتین بلماک دله سان جنوبی میدر یا خود
 شمالیدر یونک طریق بودرکه ارتفاعک نهایتی وقتنده
 مشرق جانبینه توجه ایله کولک صاعنه دوشارسه
 کعبه کی شرفها الله تعالی دخی اوتیه سی کی اول غایت
 شمالیدر و اگر صولنه دوشارسه مدینه منوره کی شهر
 قسطنطنیه کی عروض نهایت بولد یغی بره دک اول
 غایت جنوبی اولور **الباب السادس** التخی باب م
 میل دن درجه شمس بلمسک بیاننده در یونک
 طریق بودرکه خیطی خط وسط السماء اوزرینه
 وضع ایله مری اعتدالیندن میل مقداری مقنطره
 اوزرینه نشانلیه اگر میل شمالیدر و اگر جنوبیدر
 خیطی حرکت اندور تا مری منطقه دن قنقی درجه اوزرینه
 واقع اولور ارایسه دره جه شمس اول اولور **مثلا** اول
 برچوق میل شمالی اولسه خیط وسط السماء اوزرینه
 وضع ایلدک مری مدار اعتدال دن یوقاری شمال جانبینه
 اون برچوق درجه شمس ثور اول ایش **اما قمر** قنقی
 برجده دورانی بلمک طریق بودرکه اول شهر عربیه

نك قنق ابيد روقا چنجي كويند ر معلوم اند كدن صكره
 آنك اوزرينه بر اول قدر عدد دخي ضم اولنه بومجموع
 نه مقدار اولور ايسه اول مبلغ اوزرينه دورت عدد
 دخي ضم اولنه بومجموع نه اولور سبه حفظ اولنه اندك
 صكره شمس قنق بورجه دور روقنق درجه سنده در
 اول دخي معلوم اولنه **ودخي** اول حفظ اولنان اعداد
 نه مقدار ايسه موضع شمس دن ابتدا اولنه **اما ابتدا**
 ايلمنك برقاج طريق واردر بر طريق بودركم اگر درجه
 شمس بر برجك اولندن آلتني درجه سنه وارنجه اول
 جق اولور سبه اول محفوظ اولان اعداد دن شمس
 اولديغي برج بهش عدد ايله ابتدا اولنه **واكر** التي
 درجه سنه دن اون ايكنجي درجه سنه وارنجه اولنه
 جق اولور سبه **دورت** عدد ايله ابتدا اولنه واكر اون
 اوج درجه سنه دن اون سكر درجه سنه وارنجه
 اول جق اولور سبه **اوج** عدد ايله ابتدا اولنه **واكر** اون
 طقوز درجه سنه دن يكرمي دورت درجه سنه وارنجه
 اول جق اولور سبه **ايكي** عدد ايله اولنه **واكر** يكرمي بشر
 درجه سنه دن اوتوزنجي درجه سنه وارنجه اول جق
 اولور سبه **بر عدد ايله** ابتدا ايليه آندن صكره نه

باقی

باقي قالور سبه اول قالان بر جاره بشر عدد اولش دورله
 عدد محفوظ قنق بورجه تمام اولور سبه قمر اول برج
مثلا طقوز اوتوز ايكنجي ربيع الاولينك اوننجي كوني قمر قنق
 برجده دور دتلسه اون عده ده اون دخي زياده ايلدك
 يكرمي عدد اولدي بويكرميه دورت عدد دخي زياده ايلدك
 يكرمي دورت اولدي آندن صكره اوچنجي باب نظر ايلدك
 درجه شمس بويكونده جدی بورجنگك اوچنده بولاق
 اول يكرمي دورت عددك بشني جدی بورجنگه ويردك
 زيره كم شمس اول بورجنگك اوللنده دور وبشي دخي
 دلوه ويردك اون دورت باقي قالدي وبشي دخي حوت
 ويردك طقوز باقي قالدي وبشي دخي حمل ويردك
 دورت باقي قالدي پس بويله اولدوغي تقديرجه تقريبا
 قمر ثورك او آخر زده ايمش ديدك **ودخي** مثلا ربيع الاول
 اينك يكرمي يدنجي كوني قمر قنق بورجه دور دتلسه
 يكرمي پديه يكرمي يدي عدد زياده ايلدك الي دورت عدد
 اولدي دورت عدد دخي زياده ايلدك الي سكر عدد اولدك
 اول كونده درجه شمس جدی بورجنگك يكرمي سنده
 او سكرنگك ايكنسي جدی بورجنگه ويردك قالاني بشار
 بشار هر برجنگه اولش دوردك برقاليدي تقريبا قمر جدی

در

برجنگ او اولنده دور ديدك وقس على هذا الباب السابع
يد بخي باب شمسك ميلني وغاية الارتفاعني كه
كونك نهايه ارتفاعيد در ميل وغايت الارتفاع
شماليد رويا جنوبيد ريونلك بلمه سنك
بيانده در ريونلك طريق بود كه خيط منطقه دن
درجه شمس اوزرينه كتوروب مري اوزرينه نشانيه
سين اندن خيط خط وسط السماء اوزرينه
نقل ايليه سين اندن نظرايليه سن مري ايله مدار الحمل
مايينه مقنطراتدن قاج عدد مقنطره واراييه
اول درجنگ ميل اول اولور ودخي اول ميل شمال
اولور اكر مري مدار حمل ايله مدار سرتان ارانده
اييه و اكر مدار حمل ايله مدار الجدي ارانده اييه
اول ميل جنوبي اولور ودخي بشوده معلوم اولده كه
قسطنطينيه رجه مدار اعتدالك ايكى جانبته اولان
مقنطره لر بر درجه در قالاتي ايكى شار درجه در و شول
مقنطره كه مري اتى بصم شد راول كونك غايت الارتفاع
اول اولور **مثلا** شمس ثور اولنده اولسه اول كونك
ميل اون چوق درجه در وهم شماليد رو اول كون
غايت الارتفاع الشمس چوق درجه در **اما** غايت الارتفاع

معلوم

معلوم اولند قدن صكره جهتي ميل شماليد رويا خود
جنوبيد ريونلك طريق بود كه ارتفاعك نهايتي وقتنده
يعني زوال وقتنده مشرق جانبته توجه ايله پم سين
اندن نظرايليه سن اكر كونك صاغنه دوشارسه بعض
وقتنده مكه ده دوشدوكي كي يادخي اوتته سي كي
تا خط استوايه وارنجه بلمه سنك اول غايت شماليد رو
واكر كونك صولكه دوشارسه مدينه دن شرفها
كلوب بووردن كچوب عروض نهايت بولديغي يره و
وارنجه پس اول غايت جنوبي اولور ايشوپر لده غايت
الارتفاع شمال اولماق يوقدر ذال الجنوبيد **اما** ميل
شمال اولور شمس شمال يور جاننده اولديغي وقتن
ودخي جنوبي اولور جنوبي بر جاننده اولدوغي وقتن
پس بومقدار كفايت ايدار قالاتي نونله كور قناس
اولنه **الباب الثامن** سكر بخي باب غايت الارتفاعك
ودخي ميل دن هر شهر ك عرضي بلمسي بيانده در ريونلك
بلمسك طريق بود كه اول اول كونك غايت الارتفاعني
بلم سن قاج درجه در اندن صكره نظرايليه سن اول
شمسك ميل وارميد رويا بوقيد ر اكر اولمه يه جاق
اولور سه كه شمس حمل اولنده ويا مير ان اولنده ويا

الله تعالى

و یاسنبه آخرنده و یا حوت آخرنده بویام اربعه دن
 اولدوغی کی پس اول بولنان غایت قاچ درجه ایسه
 طبقسان درجه دن نقص ایلیه سن نه باقی قالورسه
 اول شهرک عرضی اول اولور **مثلاً** قسطنطنیه ده
 شمس حمل یا میزان اولده اولسه یاسنبه یا حوت
 آخرنده اولسه بویام اربعه ده شمسک میلی اولماز
 غایت الارتفاع فرق طقوز درجه بولور **یوقرق** طقوز
 طبقسان طرح ایلدق فرق بر درجه باقی قالدی بلدک که
 قسطنطنیه نک عرض بلدی فرق بر درجه در **اگر** شمسک
 میلی اولور ایسه ایکدن خالی دکلد یا اول میل شمالی
 اوله و یا جنوبی اوله **و اگر** شمالی اولیاق اولورسه
 اول وقت میل اول کونک غایت الارتفاع دن کیدر
 میل شمالی غایت جنوبی اولدوغی اجلدن **اگر**
 میل جنوبی اوله جاق اولورسه اول وقت میلی
 غایت الارتفاع له جمع ایله ایکسیده جنوبی اولدیغی
 جمع یا طرح نه حاصل اولورسه طبقسان درجه
 دن کیدرنه باقی قالورسه اول شهرک عرضی بلدی
 اول اولور **مثلاً** قسطنطنیه نک عرضی مجهول اولسه
 شمس دخی نور اولنده اولسه شمالیه مثال اول

کونک

کونک میلی ان بر چوق درجه در غایت الارتفاع التمش
 بچوق درجه در پس اول اون بر چوق میلی التمش بچوق
 غایت دن کیدر دک میل شمالی غایت جنوبی اولدیغی
 اجلدن فرق طقوز درجه باقی قالدی بویاقی طبقساندن
 طرح ایلدک قسطنطنیه نک قریب درجه عرض بلدی
 حاصل اولدی **ودخی** مثلاً شمس عقرب اولنده اولسه
 جنوبیه مثال بونک دخی میلی اون بر چوق درجه در
 غایت الارتفاعی اوتوزیدی بچقد ر ایکسین جمع ایلدک
 ایکسیده جنوبی اولدیغی اجلدن فرق طقوز درجه
 اولدی طبقساندن بونی نقص ایلدک فرق بر درجه عرض
 بلد باقی قالدی **الباب التاسع** طقوز یخی باب شول
 ارتفاعی بلد در که فتن اول ارتفاعه کلسه سمت اولماز
 اگا ارتفاع لاسمت که دیلر بوشول وقت اولور که شمس
 شمالی یور جلزده اوله **امّا** جنوبی اولدیغی وقت هر ارتفاع
 اولماز که آنک سمتی اولیه جمله نک وارد جنوبی اولدیغی
 حیثیتله بونک طریق بودر که مری درجه شمس اوزرین
 وضع ایلیه سن و خط حرکت اتکوره سن تا مری دائرة اول
 سموت اوزرین واقع اولنجه اندن نظر ایلیه سن مری
 اجزاء مقنطراتدن نه قطع اتد بیسه ارتفاع

لا سمت له اولد **مثلا** شمس نور اولنده محیط اوزرینه وضع
 ایلدک مری نور اولنه نشانلدق اندن محیط حرکت ائدرک
 تامری دائره اول السموت اوزرینه واقع اولنجه اندن
 نظر ایلدک مری اجزاء مقنطراتدن اوان سکره قریب
 مقنطره ارتفاع لا سمت له قطع ایلدک **الباب العاشر**
 اونجی باب سعة المشرق والمغرب بالسمتک بیانده در یونک
 طریق بودر که مری درجه شمس اوزرینه وضع ایلدک سن
 اندن محیطی حرکت ائدیوه سین تامری افق اوزرینه واقع
 اولنجه اندن نظر ایلدک سن مری عدد سموتدن
 قانچی سمت اوزرینه واقع اولد یسه سعة المشرق
 وسعة المغرب اول اولور **اما** شمالیده فضله اوله
 یسه مقطوع اولور آنده افق بولماز که مری اوزرینه
 وضع اولنه اول وقت نظیر یله عمل ایلدک همان نظیر
 سعة المشرق وسعة المغرب کدوندک سعة مشرق
 والمغرب اولور **امدی** بو طریقده ایکی مثال کرکدر برسی
 بروج شمالیده و برسی جنوبیده **مثلا** قسطنطنیه
 عرضنده شمس عقرب اولنده اولسه جنوبیه مثال
 محیط اوزرینه وضع ایدوب مری اوزرینه نشانلدق
 اندن محیطی حرکت ائدرک تا افق اوزرینه واقع اولنجه

اندن نظر ایلدک مری اجزاء سموتدن اوان بشار درجه سعة
 المشرق والمغرب قطع ایلدی **اما** ثور اولنده اولسه شمالیه
 مثال اول وقت مری افق اوزرینه اولماق ممکن دکلدر
 مکر مدار السرطان التند فضله سی اولسه اول
 وقت ثورک نظیر یکه عقرب و مری عقرب اولنه اندرک
 اندن محیطی حرکت ائدرک تامری افق اوزرینه واقع
 اولنجه اندن نظر ایلدک اجزاء سموتدن مری اوان بشار
 درجه سمت قطع ایلدی اول سعة المشرق والمغرب
الباب الحادی عشر اوان برنجی باب ارتفاعدن سمتی
 بالدر یونک طریق بودر که محیطی درجه شمس اوزرینه
 وضع ایلدک مری اوزرینه نشانلدق اندن محیطی حرکت
 ائدر تامری ارتفاع مقلاری مقنطره اوزرینه واقع اولنجه
 اندن نظر ایلدک سموتدن مری نه سمت قطع ائدیسه
 اول ارتفاعک سمتی اولدر جهتی جنوبی اولور اگر مری
 دائره اول سموتدن کچدیسه و اگر یثوب کچدیسه
 شمالی اولور **ودخی** زوالدن او کوردی اولان سمت
 شرقی دیرلر زوالدن صکره اولان سمت غربی دیرلر
مثلا شمس نور اولنده اولسه ارتفاعمزدخی اوتور
 اولسه مری نور اولنده نشانلدق محیطی حرکت ائدرک

تاملی مقنطرا ندن اوتوز ارتفاع مقدار مقنطره اوزرینه
 واقع اولیجه اندن نظر ایله کسموتدن مری اوان اوچدن
 اکسک سمت جنوبی قطع ایلمش **اما** ارتفاع اوان
 ایکی اولسه مری درجه شمس اوزرینه نشانلدق
 اندن صکره خیطی حرکت اندر دک تاملی مقنطرا ندن
 اوان ایکی ارتفاع مقدار مقنطره اوزرینه واقع اولیجه
 اندن نظر ایله کسموتدن مری بیش سمت شمالی
 قطع ایلمش و قس علی هذا **الباب الثانی عشر**
 فی معرفة الظل من الارتفاع ظل ایکی درلودر برسی
 ظل مبسوط در بوشول سنه در کم ارتفاع زیاده
 اولدقجه کندوسی کسلور مناره ظل کی وعمود
 ظل کی وهر شیک ظل کی که قائم علی الارض اوله اندک
 طلنه ظل مبسوط دیرلر **برسی** دخی ظل منکوسدر
 بوشول سنه در کم ارتفاع زیاده اولدقجه بودخی
 زیاده اولور قائم علی الارض اولانک غیریدر دیواره
 اولان اکسری کی و عصی موسی کی **ودخی** بعضر
 ربعده ظل مبسوط آخر قوسدن ابتدا اولنمشد
 اول قوسه وارنجه کتدقجه طار اولمشد **اما** ظل منکوس
 بونک خلا فیدر کم اول قوسدن ابتدا اولنمشد

آخر

آخر قوسه وارنجه کتدقجه طار اولمشد **ودخی** ظل ایچون
 قائمه وضع اتشالدر در اگر قائمه اوان ایکیه قسمت اولنمش
 ایسه اکا اصابع دیرلرید پیادخی اکسکه قسمت اولنمش
 اوله جق اولور ایسه او قائمه یه اقدام دیرلر **ودخی** التثبه ده
 قسمت ایدارلر اکا اجرا دیرلر **اما** اکثر ربعده اوان ایکی
 قامتله اولان ظل مبسوط رسد اولور اگر دیرسنکه هر
 ارتفاعك ظل مبسوطن بده سن بونک طریق بودر کم
 خیطی ارتفاع اوزرینه وضع ایله سن اندن نظر ایله
 سن خیط قوس ظلدن نه قطع اندیسه اول ارتفاعك
 ظل مبسوطی اول اولور **مثلا** اول اوتوز ارتفاع اولسه
 خیطی اول قوسدن اوتوز ارتفاع اوزرینه وضع ایله ک
 اندن نظر ایله ک خیط قوس ظلدن یکر می بردرجه
 قریب ظل قطع ایلدی اوتوز ارتفاعك ظلی بواولدی
اما زوال ظلنی بلیماک دلسک فقها اکافی الزوال دیرلر
 خیطی اول کونک غایه الارتفاع اوزرینه وضع ایله اندن
 نظر ایله خیط قوس ظلدن نه قطع اندیسه ظل
 الزوال اول اولور **مثلا** شمس ثورا اولنده اولسه اول
 کونک غایه الارتفاعی التمش بچق درجه در خیطی اوزرینه
 وضع ایله ک اندن نظر ایله ک خیط قوس ظلدن دیدن

السبك ظل الزوال قصع ايامش **واما** ظل مبسوط دن ظل
 منكوس بلمك دلسك بونك طريق بودر كه ارتفاع اله سن
 اول ارتفاع طقسا ندن طرح ايليه سن اندن باقسيله قوس
 ارتفاعه دخول ايدوب خيطي اوزرينه وضع ايليه سن
 اندن نظرايدوب كوره سن قوس ظلدن خيطي عدد
 قطع اتديسه اول ارتفاعك ظل منكوسي اول **مثلا**
 اوتوز ارتفاع اولسه بواوتوزي طقسا ندن طرح ايليك
 التمش قالدی بوا التمش ايله قوس ارتفاعه دخول ايليك
 قوس ظلدن اوتوز ارتفاعك يدي درجه ظل منكوسي
 حاصل اولدي وقس على هذا **الباب الثالث عشر** في معرفة
 الارتفاع من الظل بونك طريق بودر كه خيط ظل مفروض
 اوزرينه وضع ايله اندن نظرايله خيط قوس ارتفاعك
 اولنده نه قطع اتديسه اول ظلك ارتفاع اول اولور **مثلا**
 ظل اوتوز اولسه خيطي اوتوز ظل اوزرينه وضع ايليك
 خيط قوس ارتفاعك اولندن يكرى بكيه قريب درجه
 قطع ايلدي اوتوز ظل مبسوطك يكرى ايكي درجه ارتفاع
 حاصل اولدي **الباب الرابع عشر** بوياب عصر ك ارتفاعين
 ودخي عصر له زوال ما بينند هكچن ودخي عصر ايله غروب
 ما بينند هكچن زمانك مقدار لرين بلدر اكر ربعه قوس

عصر وارايسه بونك طريق بودر كه مري درجه شمس اوزرينه
 وضع ايليه سن اندن خيطي نقل ايليه سن تامري قوس
 اوزرينه واقع اوله اندن نظر ايليه سن اجزا مقنطراتدن
 مري التنده نه مقنطره واقع اولديسه ارتفاع عصر اول
 اولور **ودخي** اجزا قوسدن خيطله خط وسط السماء
 اراسنده هكچ درجه واقع اولديسه ظهر يله عصر ك ما بينند
 هكچن دائر اولور **ودخي** خيط اول قوسدن نه قطع اتديسه
 نصف فضله انك اوزرينه زياده ايله اكر شمس شمال
 بور جالنده ايسه نصف فضله نقص ايله جنوب
 بور جالنده ايسه عصر ايله غروبك ما بينند هكچن دائر
 حاصل اولدي **مثلا** شمس ثورا اولنده اولسه مري اوزرينه
 نشانلق خيطي حركت اتدردك تامري قوس عصر اوزرينه
 واقع اولنجه اندن نظرايلك مري مقنطراتدن اوتوزايكي
 بحوق مقنطره ارتفاع عصر قطع ايامش خيط **دخي**
 اشاعی قوس ارتفاعدن خط وسط السماءيه وارنجه
 الى التي بحوق درجه ما بين الظهر والعصر دائر حاصل
 اولدي **ودخي** خيطله اول قوس ما بينند هكچن اوتوز اوج
 بحوق درجه واقع اولدي بونك اوزرينه اون درجه ثورك
 نصف فضله سن زياده ايليك فرق اوج بحوق درجه

ما بین العصر والمغرب دال حاصل اولدی **و اگر** مقنطرات اوزرنده
 قوس رسم اولمش اولسه پس اول وقت خیط اول
 کونک غایه الارتفاع قاچ درجه ایسه قوس ارتفاعک
 اولندن صایوب اوزرینه وضع ایلیه سن اندن نظر
 ایلیه سن خیط قوس ارتفاعه موازی اولان قوس
 عصر که قرق بش درجیه قسمت اولمشد رانک اعدادتک
 قاچ درجه کچدیسه ارتفاع عصر اول اول ارتفاع
 مقداری مقنطره صایوب خیطله خط نصف نهار
 ما بیننده قاچ عدد قوس و ارایسه زوالدن عصره و
 و اینجه ما بین اول اولور **مثلاً** شمس ثورا اولنده اولسه
 غایه الارتفاع الشمس بحوق درجه در خیط اوزرینه وضع
 ایله ک خیط اعداد عصر دن اوتوز ایکی بحوق درجه قطع
 ایلمش مری درجه شمس اوزرینه قیوب اول مقداری
 مقنطره صایدق خیطله خط نصف النهار ما بین الی
 یدیدن اکسجک درجه قطع ایلدی ما بین الظهر والعصر
 الاول اول اولور **و اگر** ربعده بوقوس دخی اولمچق اولور
 اول وقت غایه الارتفاعک ظل مبسوطن تحصیل ایله که
 ظل الزوالدرنتکه بونک طریق کچدی اندن صکره بونک
 اوزرینه قامه که اون ایکیه زیاده ایله دک ارتفاع عصر

ظل مبسوط حاصل اولدی اندن صکره حاصل اولان ظل
 مقداری خیط قوس ظلدن اوزرینه وضع ایلیه اندن
 نظر ایله قوس ارتفاعک اولندن خیطله قطع اتدیسسه
 عصرک ارتفاع اول اولور **مثلاً** ثورا اولنده غایه الارفع الشمس
 بحوق درجه در بونک ظل که ظل الزوالدریدی در جدن اکسجک
 بونک اوزرینه قامه زیاده ایله دک که اون ایکیه راون طقوزه
 قریب اولدی اندن خیطی اون طقوزه قریب ظل اوزرینه وضع
 ایله ک خیط قوس ارتفاعک اولندن اوتوز ایکی بحوق درجه
 قطع ایلمهد رثورا اولنک ارتفاع عصر حاصل اولدی
 بونک فضل دائرین چقاردک نتهکه طریق کچدی الی الی
 درجه ما بین الظهر والعصر حاصل اولدی هپ بوعصرک
 طریقایکه دیدک اما مین قول اوزره اولان عصر لردر بوبرلده
 اکثر معمول اولان بونلدر **اما امام** ابوحنیفه نک مختاری بودر که
 غایتک ظل اوزرینه ایکی قامه زیاده ایدر که یکر می دورت دور
مثلاً ثورا اولنده غایه الارتفاعک ظل الزوالیدی درجه در
 یکر می دوردی زیاده ایله دک اوتوز بر اولدی اوتون بر ظلك اوزرینه
 خیط وضع ایله ک قوس ارتفاعک اولندن خیط یکر می
 بر درجه عصر ارتفاع امام ابوحنیفه حاصل اولدی
 بونک فضل دائرین چقاردن نتهکه کچدی یتمش ایکی درجه ما بین

الظهر والعصر حاصل اولدى بونى قوس نصف نهارك
يوزد درجه در طرح ايلدك يكرى سكر درجه ما بين العصر
والمغرب حاصل اولدى **بوقتك اولولرى** امامين
عصرته عصر اول ديمشدر امام ابوحنيفة نك عصره
عصر ثاني ديمشدر ريجلده بويله يازار **الباب الخامس**
عشر في معرفة حصة الفجر والشفق فجر ديو شوك
افق مضروقه ان ارقسنة اغار ان ايد نلغه ديول فجر
حصة سي ديوكندونك طلوعه شمسك طلوعه
ما بينده اولان مدته ديول **شفق** ديوا فوق مغريده شوك
قز لنگه ديولر كم شمس غائب اولدقدن صكره واقع
اولان شفقك حصة سي غروب شمس ايله بونك
غائب اولنك ما بينده اولان مدته ديولر امامين قول
اوزرينه بواكثر معمول اولان دخي بودر بوايكسينك
طريقي بشوندن خالي دكلدر كه ريجده ايكسك ده قوسلر
اوله يا اوليه اكر اوله جاق اولور سه مري درجه شمس
اوزرينه نشانلدقدن صكره خيطي حركت اندوره سن
تامري هرقنقسي دلرسان انك قوسي اوزرينه واقع
اولنجه اندن نظر ايليه سن خيط قوس ارتفاعك
نه قطع اديسه حصة مطلوب اولد **مثلا** شمس

نور اولنده اولسه مري نور اولنده نشانلدق اندن خيطي
حركت اندردك تامري قوس الشفق اوزرينه واقع اولنجه
اندن نظر ايلدك خيط قوس اعداددن يكرى بشر درجه
حصة الشفق قطع ايلمش **واكر** قوس الفجر اوزرينه
واقع اولنجه حركت اندرسك اول وقت خيط آخر
قوسدن يكرى سكر درجه حصة الفجر قطع ايلدى
واما ريجده ايكسك ده قوسلر اولسه اول وقت
مري درجه شمسك نظري اوزرينه نشانليه سن انك
خيطي حركت انديره سن تامري مقنطر اندان اون يدي
مقنطره اوزرينه واقع اولنجه اكر عمالك شفق ايجون
ايسه واكر فجر ايجون ايسه عمالك اون طقوز مقنطره
اوزرينه قيوب نظر ايليم ساين خيط قوس ارتفاعك
اولندن هرقنقسي ايجون نه قطع اديسه بونك اوزرينه
اول كونك نصف فضله ساين زياده ايليه ساين اكر
شمس جنوبى بر جازنده ايسه واكر شمالي بر جازنده
ايسه اول وقت نصف الفضله اندن نقص ايله مطلوب
حاصل اولور **مثلا** شمس نور اولنده اولسه اول وقت
مري نورك نظير كه عقريده بونك اوزرينه نشانلدق اندن
خيطي حركت اندردك تامري مقنطر اندن شفق ايجون

اونی یدی مقنطره اوز زینده واقع اولنجه اندن نظر ایلدک
 خیط قوس ارتفاعک اولندن اوتوز بئش درجه
 قطع ایلمش بوندن ثورک نصف فضله سین اونی
 درجه طرح ایلدک یکر می بئش درجه حصه الشفق
 حاصل اولدی **و اگر** فخر ایچون اونی طقوز مقنطره اوز زینده
 واقع اولنجه حرکت اندر سین خیط قوس ارتفاعک
 اولندن اوتوز سکر درجه قطع ایلدی بوندن اونی
 درجه نصف الفضله طرح ایلدک یکر می سکر درجه
 حصه الفجر حاصل اولدی انبوطریق اولان قوسلردن
 استخراج اتماکدن والله اعلم **و اما** شمس جنوبیده
 قوس اولنده اولسه جوزاک نظیرید رمی اوز زینده
 قیوب **شفق** ایچون اونی یدی مقنطره صایدق اعداد
 قوسدن بئش درجه قطع ایلدی نصف الفضله اونی
 طقوز درجه در جمع اندک یکر می دورت درجه
 حصه الشفق حاصل اولدی **و فخر** ایچون اونی طقوز
 مقنطره اوز زینده قیوب خیط اعداد قوسدن
 یدی بحوق درجه قطع ایلدی اونی طقوز نصف الفضله
 ایل جمع اندک یکر می الی بحوق درجه حصه الفجر حاصل
 اولدی **و قس علی هذا الباب السادس عشر** معرفه

ارتفاع الشمس حین تسامت القبلة بونک طریق بودرک
 رمی درجه شمس اوز زینده قیوب خیط حرکت و
 رمی قوس ارتفاع سمت قبله اوز زینده واقع اولنجه
 خیطه اعداد قوسدن قاچ درجه اندر ایلسه ارتفاع سمت
 قبله اول اولور و اول ارتفاعده هر شیک کولکه سی راست
 سمت قبله اولور **مثلاً** درجه شمس ثور اولنده اولسه
 رمی اوز زینده قیوب خیط قوس سمت قبله اوز زینده
 واقع اولنجه خیط اعداد قوسدن **نجم** درجه **وما**
 دقیقه قطع ایلدی اول مقدار مقنطره صایدق خیط
 نصف نهارجانبدن یکر می اوچ بحوق درجه قطع
 ایلدی فضل دال اول اولور **الباب السابع عشر**
 معرفه سمت القبلة بویاب سمت قبله جقر مسند
 بیاننده در طریق بودر اول بله سنکه مکه نک شرفها الله تعالی
 طولی قاچ درجه در عرض قاچ درجه در اندن اول مطلوب
 ایدند و کک شهرک طولی و عرض قاچ درجه در اندن
 مطلوب ایدند و کک شهرک طولی و عرض قاچ درجه در
 بونلری بلد و کندن صکره خیط خط وسط السماء اوز زینده
 وضع ایلده سن بری مدار الحملدن یوقار و شمال جانبند
 عرض مکه مقداری بعد ایدوب هر نریه وار ایلسه

مری اوزرینه نشانیله سن اندن خیط نقل ایلیه سن
 آخر قوسدن مکه طولیله مطلوب اندن وکک شهرک
 طولنک بربرندن از نقلخی مقداری قاچ درجه ایسه
 آنک اوزرینه واقع اولنجه اندن نظر ایله سموتدن
 مری التندی نه سمت واقع اولد بیسه اول مطلوب
 ایدند وکک شهرک سمت قبله سنی اول اولور **مثلا**
 قسطنطنیه نك طولی التمش درجه درو عرض قرق
 بر درجه در مکه نك طولی التمش پدی درجه درو عرض
 یگرمی بر چوق درجه در خیط خط وسط السما
 اوزرینه وضع ایلدک مری مدار حملدن یوقار و شمال
 طرفنه عرض مکه مقداری که یگرمی جنوبیده اوله اول
 وقت خیط سمت مقداری آخر قوسده وضع ایلیه
 سن اندن خیط اول یرده مومله پکده سن اندن صکره
 ربعی بر دوزهر اوزرینه وضع اید سن بر حیثیله که بونک
 سطح افقه موازی اوله **ودخی** ربعک مرکزنده شمس
 جهته اوله اندن صکره بر خیطه شاقول اصاس
 شمس ایله ربعک مرکزی مابینده بر الکله صالنده
 سن و بر الکله ربعی بر اوزرینه از اردوند و سن
 تا اول صالنان خیطک ظل راست اول ربعک مرکزی

اوزرینه اوزر یوب خیطک تدراوزنی اورتیه سی پس
 امدی بویه اولدیغی تقدیرجه ربعی جهات اوزرینه موضوع
 اولمش اولور **اما** شول خطکه سمتک عدد ایله اندن
 ابتدا التمش اوله سن اول خط خط مشرق و مغرب اولور
 اول بر خط خط نصف النهار اولور پس امدی هر
 بر سندن خط اوزن تا جهات اربعه حاصل اوله **ودخی**
 ایکی خطک تقاطعندن دورت ربع حاصل اولور بر ربعه
 شرقی جنوبی دیرلر و بر ربعه غربی جنوبی دیرلر و بر ربعه
 شرقی شمالی دیرلر و بر ربعه غربی شمالی دیرلر **پس**
 امدی مکه شرفها الله قنقی ربعه ایسه آنک اوزرینه
 ربعی وضع ایلیه سن بر وضع ایله که ربعک خط مشرق
 و مغرب استخراج اند وکک خط مشرقه و مغربه موازی
 اوله **ودخی** ربعک مرکزی ایکی خطک تقاطع اند وکی نقطیه
 اولق کرکد راندن صکره ربعک خط مشرقدن سمت
 قبله مقداری ابراق اولوب خیط اوزرینه وضع ایله بر سن
 پس امدی بو تقدیرجه خیط بر چوق درجه در اول مقدار
 مقنطره اوزرینه نشانلندن اندن خیط نقل ایلدک آخر
 قوسدن مکه ایله قسطنطنیه طولنک مابینده تفاوت
 که اون ندی درجه در یوکه فضل الطولین مقداری واقع

اولینجه اندن سموتدن مری التندیه نظر ایلدک قسطنطنیه
 قرق سکر درجه سمت قبله سی حاصل اولدی **اگر**
 مکه طولیده بر شهرک طول برابر اولنه پس اول شهرک
 قبله سی خط نصف النهار اوزرینه جنوب مایینده
 اولور **اگر** اول شهرک عرض مکه عرضندن اکثر عجمه
 موصل کی **اگر** مکه نک عرض اکثر ایسه بمنده **صفا**
 کی اول وقت شمال جانبیه خط نصف النهار اوزرینه
 اولور **اگر** مکه نک طولی مطلوب اید ند وکل شهرک
 طولندن اکثر اولجاق اولور سه قسطنطنیه کی
 پس اول شهرک سمت قبله سی شرقی اولور **اگر**
 مکه نک طولی مطلوب اید ند وکل شهرک طولندن
 اقل اولجاق اولور سه **بغداد کی** اول شهرک سمت
 قبله سی غربی اولور **الباب الثامن عشر فی معرفه اسعر**
 استخراج جهات الاربعه والقبلة بویاب جهات
 اربعه چقار مسی و دخی قبله چقار مسی بیانده در
 نونلرک طریق بودر که مطلوب اید ند وکل وقتک
 سمتنی یله سن دخی اول سمتک اوزرینه وضع
 ایلیه سن وضعک طریق بشوندن خالی دکل که یا قوسک
 اولندن اوله و یا قوسک آخرنده اوله **اگر** وقتک سمتی

شرقی

سمتی شرقی اولیده جنوبیده اوله و یا غربی اولیده شمالیده
 اوله اول وقت سمت مقداری خیط قوسک اولیده
 وضع ایلیه سن **اگر** وقتک سمتی شرقی اولیده شمالیده
 اوله و یا غربی اولیده سمت قبله مطابق اولور قبله
 قوس ارتفاع طرفنه اولور **مثلا** شمس نور اولنده اولسه
 اول ارتفاعده قبله استخراج اتهاک ذلسک اول اون
 ارتفاعک سمتی چقار مق کر کرد **مثلا** مری نور اولنده نشانلق
 اندن خیط حرکت اتردک نامری مقنطراتدن اون ارتفاع
 شرقی مقداری مقنطره اوزرینه واقع اولینجه اندن نظر
 ایلدک سموتدن مری الننده بشی سمت شمالی
 حاصل اولدی بوسمت شرقی شمالی اولدی اندن
 خیط آخر قوسدن بشی سمت مقداری درجه اوزرینه
 وضع ایلدک خیط مومله ثابت قلدق اندن ربع بردون
 پراوزرینه وضع ایلدک راست سطحی افقه موازی اولینجه
 دز لشد ردک **ودخی** ربع مرکزی شمس قوشو ویردک
 اندن بر خیط بر شاقول اصدق شمس یله ربع مایینده
 بر الیله صالندر دق و بر الیله ربع پراوزرنده آزاردوند
 تا اول صالندان خطک ظلی ربع مرکزی دخی اول ثابت
 خیطی باشدن باشه اورته **بیش** بو تقدیرجه ربعک

دک

ایکی طرفنه ایکی خط چکدک دورت جهة حاصل اولدک
 ویشول خط کم اندن سمت صایدق یعنی آخر قوسدن
 اول خطه خط مشرق و مغرب دیر لر اول اخر خطه
 خط نصف النهار دیر لر یوقسطنطنیه عرضنده مکه
 شرفها الله تعالی جنوبی واقع اولور ربع دائرة شرقی
 جنوبی ربعنده وضع ایلدک مرکز ایکی خطک تقاطع
 قودق اندن خط مشرق و مغربدن سمت مکه مقداری
 که قرق سکر درجه در قوس ارتفاع اوزرینه اوراق کتدک
 خط اوزرینه وضع ایلدک بو تقدیرجه خیط
 سمت قبلیه مطابق اولدی قبله دخی قوس ارتفاع
 طرفنه واقع اولدی و قس علی هذا **الباب التاسع**
عشر فی معرفة مطالع الفلکیه مطالع فلکیه
 عبارت درجدینک اول نصف نهار دن کلوب کچدوکی
 زمانده تاشمس نصف نهارده کلجه شوندن اوتوزیدر
 بونک عددنک مبدی جدی اولندن اولدوغی بونک
 مطالع زوالده دیر لر بونک طریق بودر که خیط
 منطقه دن قنق درجه نک مطالع عن استار سبک
 آنک اوزرینه وضع ایلیه سن امدی خیط آخر قوس
 نه قطع ایلر سه مطالع فلکیه کدوسی اولور **اگر** شمس

جدید دلوده حوتده بواج برجه اولیجق اولور سه **اگر**
 حمل ثور جوزا بواج برجه اولور سه اول بولدو غک
 مطالع یوز سکسان درجه دن نقص ایلد **اگر** سرطان
 اسد سنبله بواج نسنه ده اولیجق اولور سه اول
 حاصل اولان مطالع یوز سکسان اوزرینه زیاده ایلد
اگر میزان عقرب قوس بونلرک برنده اولیجق اولور سه
 اوج یوزالتمشدن حاصل اولان مطالع طرح ایلد شول
 نسنه کم طرح دن زیاده ایلمکدن حاصل اوله اول درجه
 نک مطالع فلکیه سی اول اولور **مثلا** شمس دلوک اون
 بیش درجه سنده اولسه خیط منطقه دن اوزرینه
 وضع ایلدک اندن نظر ایلدک خیط آخر قوسدن قرق
 یدی بجوق درجه مطالع فلکیه قطع ایلدی **واما** ثورک
 اون بیشنده اولسه خیط اوزرینه وضع ایلدک خیط
 آخر قوسدن قرق یدی بجوق درجه قطع ایلدی بونی
 یوز سکسان درجه دن نقص ایلدک یوز اوتوز ایکی بجوق
 درجه ثورک اون بیش درجه سنک مطالع فلکیه حاصل
 اولدی و قس علی هذا **الباب العشرین** فی معرفة مطالع
 البلدیه مطالع بلدیه مجارتد رحیل اولی طلوع اندوکی زمانده
 تاشمس طلوع اندوکی زمانه کلجه شوندن اوتوز بونک

ابتداء سی حمل اولندن اولدی بونک استخراجک طریق
بودر که اول نظر ایلده سن مطالعن استخراج اندوکی درجه
اگر حمل ثور جوزا بونلرک برنده ایسه شمس یا میزان
یا عقرب یا قوس بونلرک برنده اولیجا اولورسه خیط
بونلرک اوزرینه وضع ایلده مری اول درجه نک نظیر
اوزرینه نشانله اندن قوس ارتفاعده خیط تقاطع
اندوکی درجه ده نشانله اندن صکره خیط حرکت
اندن تاملری افق اوزرینه واقع اولنجه اندن نظر ایلده
خیطله علامت اورتا سنده قوس ارتفاعک قاج درجه
واقع اولد یسه مطالع بلدیله اول اولور **اگر** شمس حمل
ثور جوزا بواوج برجک بریسند اولیجا اولورسه
واگر میزان عقرب قوس بونلرک برنده اولیجا اولورسه
اول مطالع یوز سکسان اوزرینه زیاده ایلده اندرک
مطالع بلدیله سی حاصل اولور **واگر** شمس سرطان
اسد سنبله بونلرک برنده اولیجا اولورسه یا جدی
یا دلو یا حوت بونلرک برنده اولیجا اولورسه خیط
اول درجه اوزرینه قیوب مری اوزرینه نشانله اندن
قوس ارتفاعده خیط تقاطع اندوکی درجه ده علامت
ایلده اندن خیط حرکت اندن تاملری افق اوزرینه واقع اولنجه

اندن نظر ایلده خیطله علامت اورتا سنده قوس ارتفاعک
قاج درجه واقع اولد یسه یوز سکساندن طرح ایلده **اگر**
شمس سرطان اسد سنبله بونلرک برنده ایسه **واگر** جدی
دلو حوت بونلرک برنده اولیجا اولورسه اوچینون التشدن
طرح ایلده مطالع بلدیله حاصل اولور بواک مطالع الشروق
دیرلر **مثلاً** شمس ثور اولنده اولسه خیط اوزرینه وضع
ایلدق مری ثورک نظیرکه عقربده اوزرینه نشانله
انشاغی خیط تقاطع اندوکی یکرکی سکزد درجه دیرلر علامت
ایلدک اندن خیط حرکت اندرک تاملری افق اوزرینه واقع
اولدی اندن نظر ایلده خیطله علامت اورتا سنده قوس
ارتفاع اجزاسندن اون سکزد درجه در ثورک اولنک مطالع
بلدیله سی حاصل اولدی **اما** دلو اولنده اولسه خیط
اوزرینه وضع ایلده مری اوزرینه نشانله انشاغی خیط
تقاطع اندوکی الی سکزد درجه در علامت ایلده اندن خیط
حرکت اندرک تاملری افق اوزرینه واقع اولنجه اندن
نظر ایلده خیطله علامت مابینده قوس ارتفاع اجزاسندن
اونوز طقوز درجه حاصل اولدی بونی اوچینون التشدن طرح
ایلدک اوچینون یکرکی بر درجه دلو اولنک مطالع بلدیله سی
حاصل اولدی **اما** مطالع بلدیله بلمکدن برآسان طریق واردر

هر كوناك مطالع فلکیه سن بلد كدن صكره اول كوناك نصف
 قوس نهاری مطالع فلکیه دن طرح ایلساك مطالع بلایم
 باقی قالور **مثلاً** شمس ثورا اولنده اولسه مطالع فلکیه
 سی یوزاون سكره درجه در ثورا اولنك نصف قوس نهاری
 یوز درجه در یوزیون سكره مطالع فلکیه دن كیدردك
 اون سكره درجه ثورا اولنك مطالع فلکیه دن كیدردك
 اون سكره درجه ثورا اولنك مطالع بلایه سی باقی
 قالدی وقس علی هذا **الباب الحادی والعشرون فی**
معرفه الطالع من افق بلدك لوقت معروض یكری
 برنجی باب كندی شهر ك افقندن دلوك و ك وقت
 طالعن بلمسك بیاننده در بونك طریق بودرك اول
 نهاردن چینی بله سن قاج درجه كجی ایسه اول
 كوناك شمس مطالع بلایه سنی آنك اوزرینه زیاده
 ایله یه سن مطالع الطالع حاصل ولور **و اگر كچنك**
 اولنده كچن مطالع نظیری اوزرینه زیاده ایله ساك
 كیروا الخلیین مطالع الطالع حاصل ولور پس مدی
 مطالع الطالع حاصل ولد قدن صكره هر برجك بشقه
 بشقه مطالع بلایه ده حصه لری نیسه حمل اولنك
 بشلیوب كیدرسن هر قنق برجك درجه سنه بنشور

ط یوز ص

درجه

بنشور سه درجه طالع اول اولور **مثلاً** قسطنطنیه ده
 شمس سرطان اولنده اولسه اول نهاردن اوتوز سكره
 درجه كچسه اول كوناك مطالع بلایه سی الشمس سكره
 درجه در بونك اوزرینه زیاده ایله دل یوزالتی درجه اولور
 ودخی بلكم هر برجك حصه سی ندر **حملك** **بخ ثورك** **كا**
حوزا **كط** **سرطانك** **لو** **اسدك** **لج** **سنبله** **لج** **میزانك**
لج **عقربك** **مع** **قوسك** **لو** **جد** **ینك** **كط** **دلو** **كا** **حوزك** **ع**
 درجه در بونكی بلد كدن صكره اول یوزالتی درجه دن اوت
 سكره درجه سین حمل حصه سنه و برك یكری درجه سین
ثور **حصه** **سنه** **و برك** **اوتوز** **طقوز** **اولدی** **یكری** **طقوز** **درجه**
 سین جوزایم و برك الشمس سكره اولدی اوتوزالتی درجه
 سین سرطان حصه سنه و برك یوزدورت درجه باقی
 قالدی طالع اسدك ایکی سی اییش دیدك وقس علی هذا
یكری برنجی باب شول براوزه رنده دكلمش اولنك اوزنلغین
 بلد رددكلمش **دو** **كركی** **مناره** **كركی** **بونلره** **بكرار** **نه** **وار** **ایسه** **دینه**
 وارلاق ممكن اولمایه طریق بودرك ربعی ایکی الكم قالدوره سین
 هدفم دن خالی اولان جانبین اول ارتفاعك آلم جاغین نه ایسم
 اندن بینه قلا سین بركوزوکی یومه سین بركوزك ایله دقتله
 نظر ایلم سین ربك ایکی هدف لری اوزرندن یكا ایکی دلو كركی

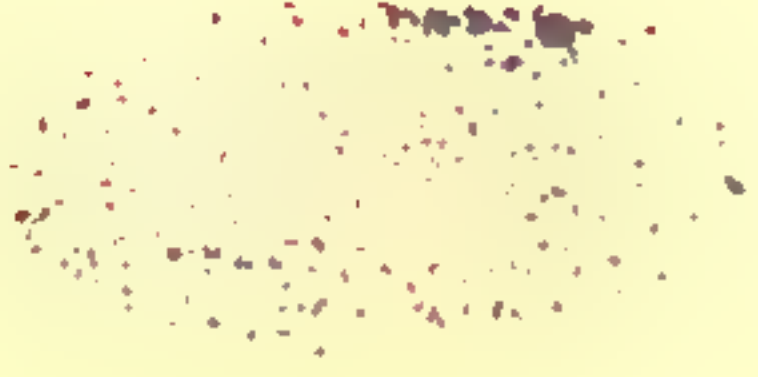
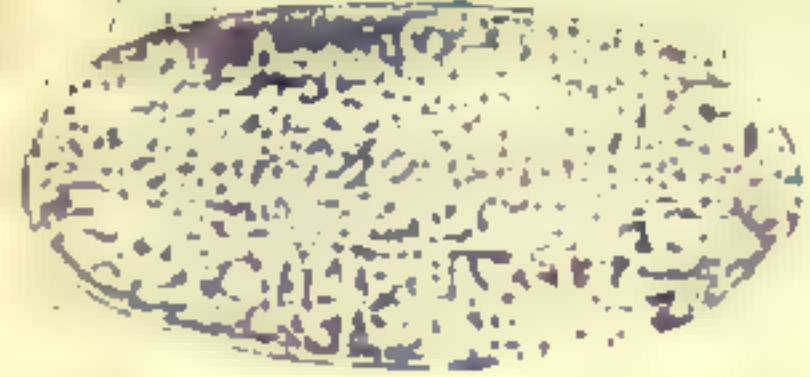
ایچیدن نتم کوا کیدن ارتفاع الدغك کی تا اول شیک دیه
 ستمك ارتفاع فرق بیش درجه اولنجیم دك آزادیلرو
 کیر و کیده سسین راست ریجده فرق بیش درجه اولدوغی
 کی ایاغك الشتم بر نشان ایده سسین اندن صکره اول نشان
 تا اول ارتفاعك الدغك شیک دینم وارنجیم دکیں بر
 آریشونله یاغیری نسیم ایلده اولجه سسین نه حاصل
 اولور سیم بونك اوزرینه کند و بصر کدن بیره وارنجیم دك
 انی دخی اولجه سسین نه مقدار ایسه انی دخی زیاده ایلیم
 سسین نه کم جمع اولد بسم اول ارتفاعن الدوغن شئی
 انك اوزنغی اولور اگر اول ارتفاعك الدوغن نسیم دینم
 وارماق ممکن اولسم دیوار ایچنده اولتیر کی باطا غلر کی اول
 وقتده انك طریق بودر که هر نه بودن دیلر ساك دیه سندن
 ارتفاعین الیه سسین اول ارتفاعك ظل مبسوطن تحصیل
 ایده سسین اندن انکی یاغین اور تاسنده بر نشان ایلیم سسین
 اندن اول ظل مبسوطی اوزرینه دورت اصبع زیاده ایلیم
 سسین قامتك ثلثیدر یا نقص ایلیم سسین اندن صکره حاصل
 اولان ظلك ارتفاعك یلم سسین اندن کیر و سیم کیده سسین
 اگر ظل اوزرینه دورت اصبع اتد کسه و اگر نقص ایلد کسه
 ایلیم روسنه کیده سسین اول شیک دیه ستمك ارتفاعین

حاصل

حاصل اولی ظل مقداری ارتفاعین الیه سسین
 اول وقین نظر ایلیم ایکی قده منك اور تاسندن تا اول نشان
 اندو ك بیره وارنجیم قاچ ذراع حاصل اولد بسم اول نسیم ك
 یوجه لکن اوج بخشیدن بر بخششی اولور **مثلاً** بر منازنك
 دینده یا پوسی اولسم دیندك کدن بودن اوتوز درجه ارتفاعن
 الدق بونك ظل مبسوطی یکر می بر درجه در بیلدك ودخی
 ایکی قدممزا اور تاسیم بر نشان ایلدك بونك اوزرینه دورت
 اصبع دخی قاندق یکر می بیش اولدی نقص ایلدك اون یلدی
 اولدی اولدی ظلك ارتفاعك اوتوز بیش درجه بولدق
 اندن دورت اصبع زیاده اتد یکمزدن اوتوزی کیر و سیم کتدك
 تا یکرمی بیش ارتفاع اول مناره دیه سندن بولنجیم دکیں اندن
 صکره ایکی قدمك اور تاسندن تا اول نشان وارنجیم اولجه
 سسین **مثلاً** اون ذراع بولدق بیلدك که اول منازنك طولنك
 ثلثی اون ذراع ابیش نمای اوتوز ذراع اولور ودخی بصر کدن
 مابین اول ذراع ایلیم اولجوب نه مقدار اولور سیم اول محفوظ
 اوزرینه یعنی اوتوز ذراع اوزرینه زیاده اولم اما نقص ایلدکزدن
 اوتوزی ایلیم روسنه کتدك تا اوتوز بیش ارتفاع اول مناره نك
 دیه سندن بولنجیم دکن اندن صکره ایکی قدمك اور تاسندن
 تا اول نشان وارنجیم اولجه کدن بودخی اول مقدار ذراعك ثلثی حاصل

اولدى فى بلدة قسطنطينية المحروسة فى اواخر شهر

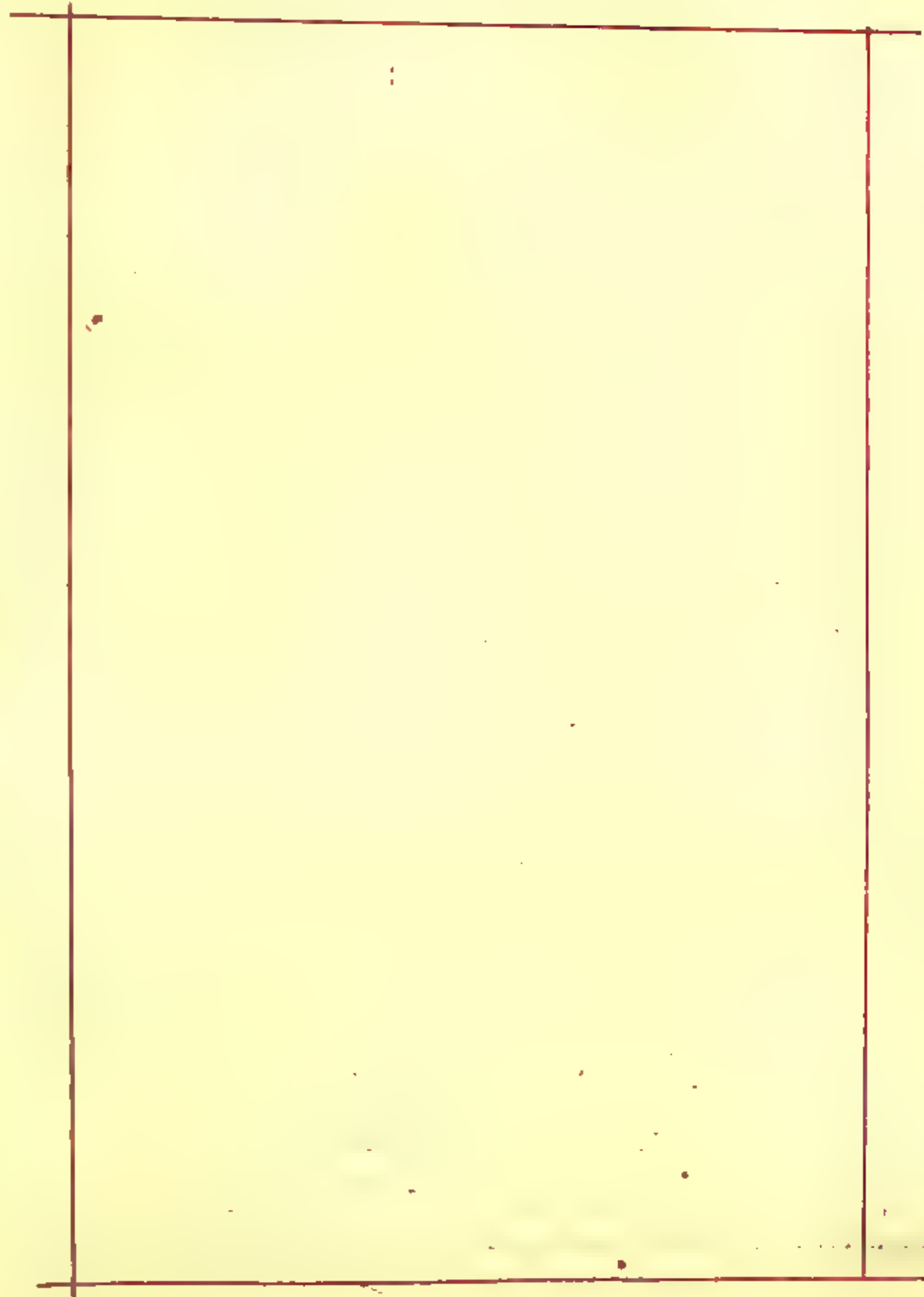
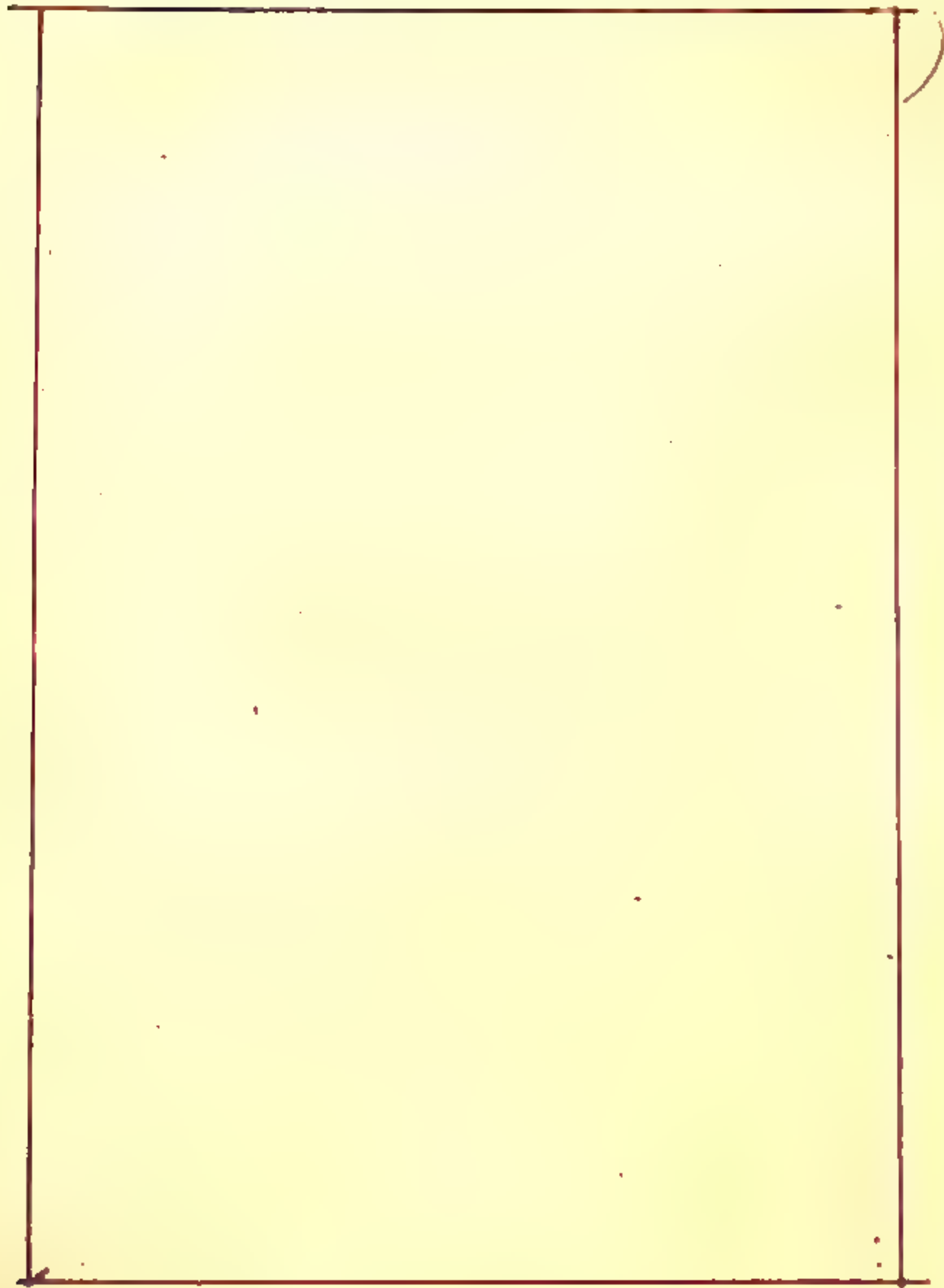

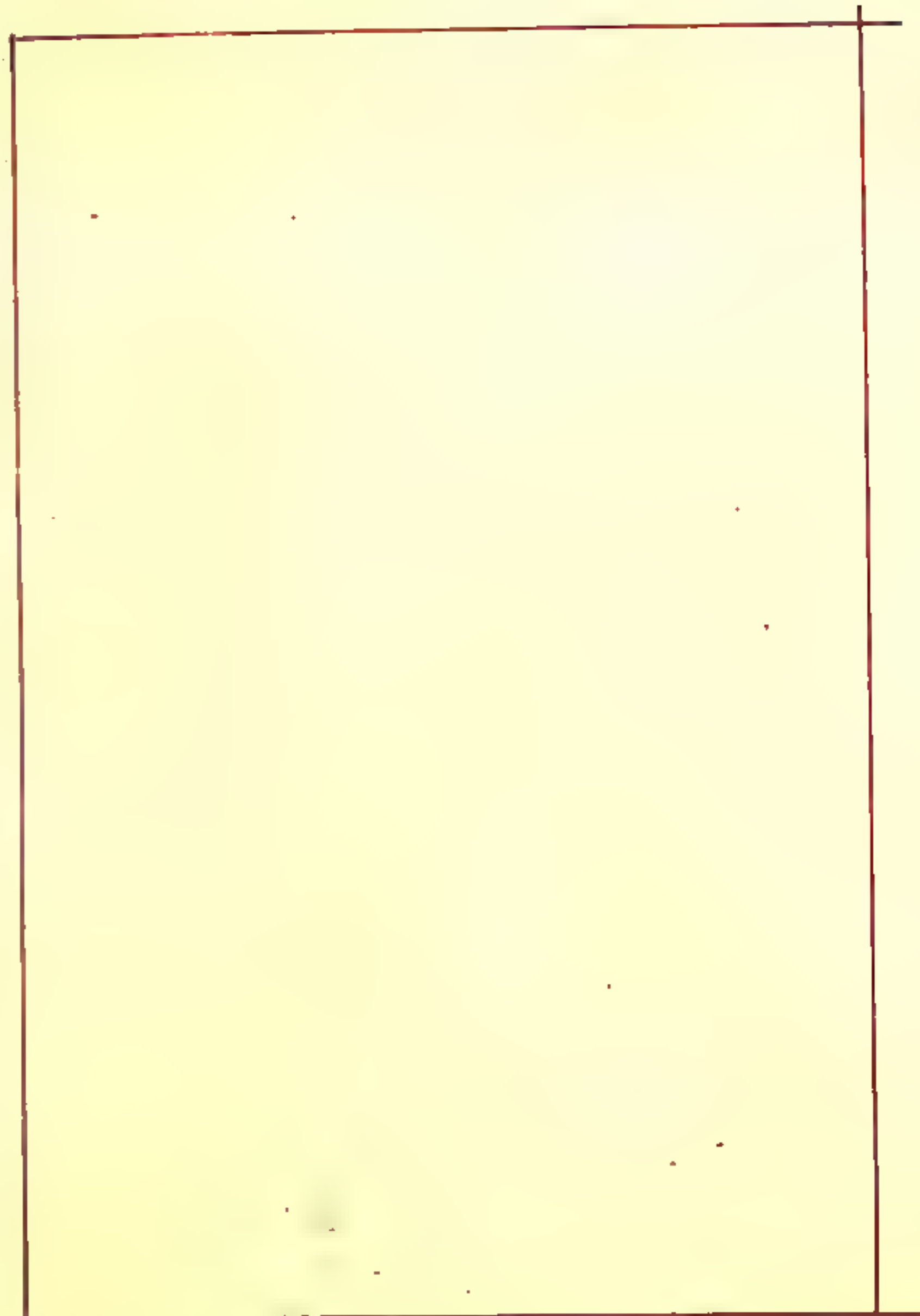
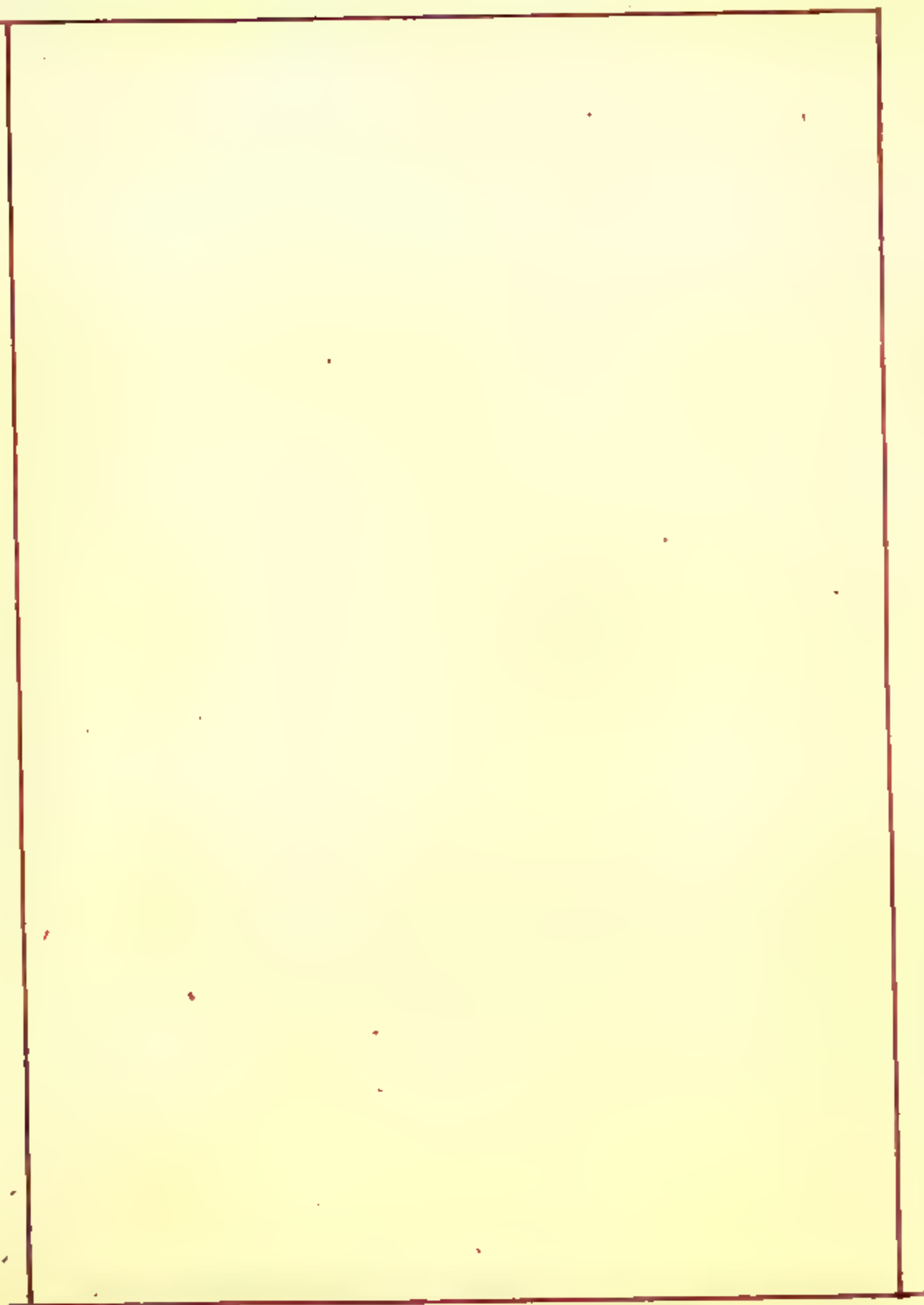

27

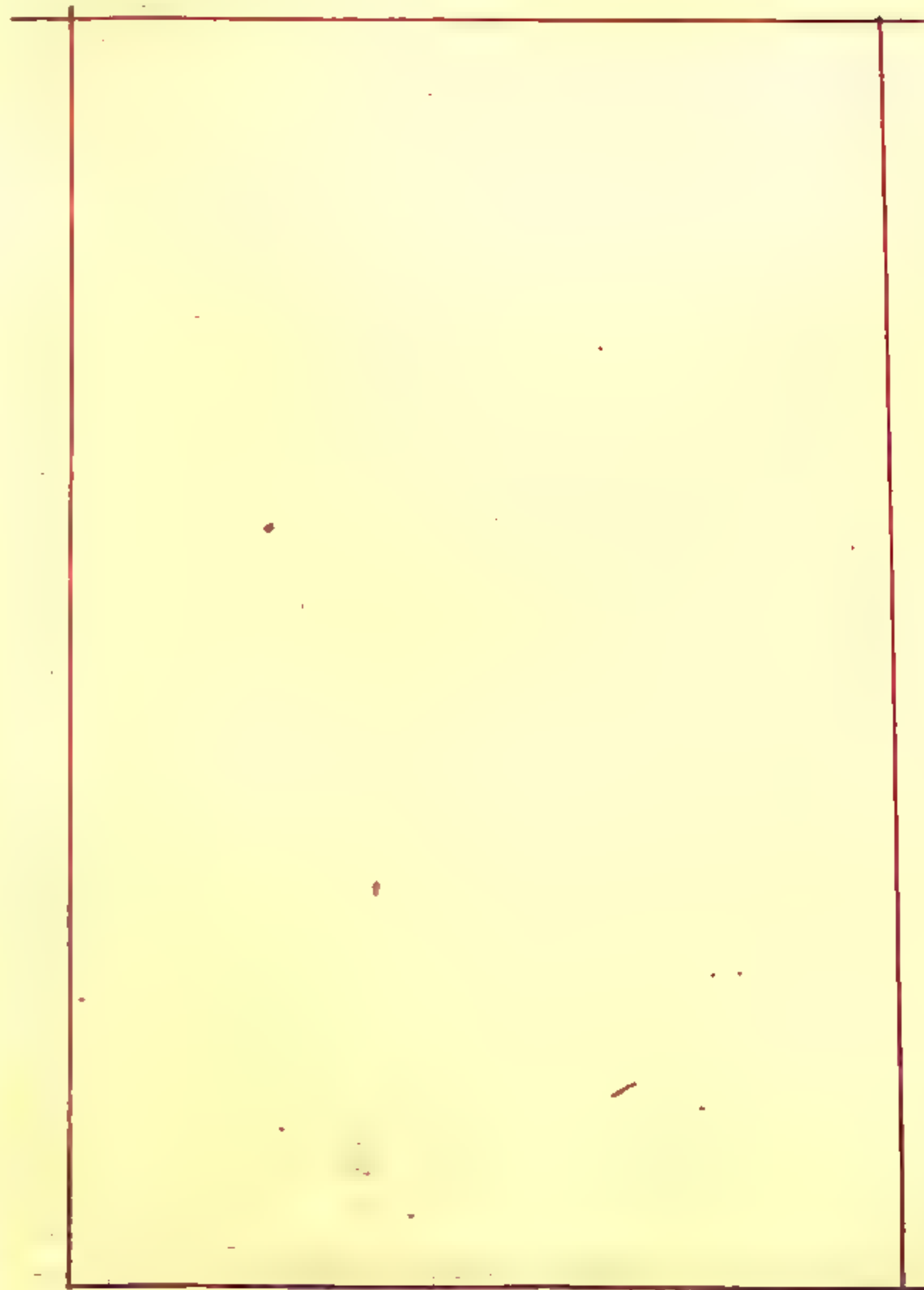
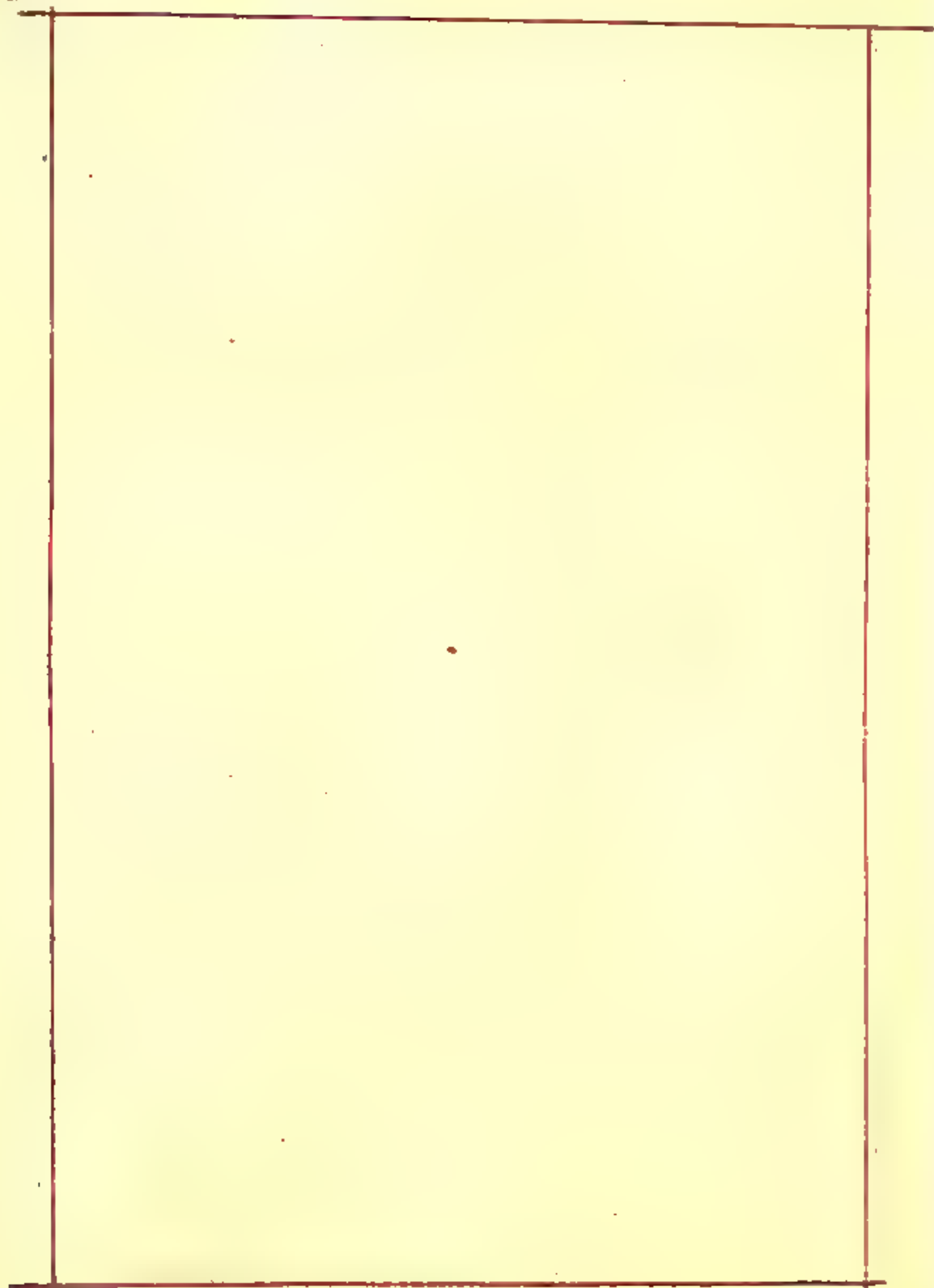

28

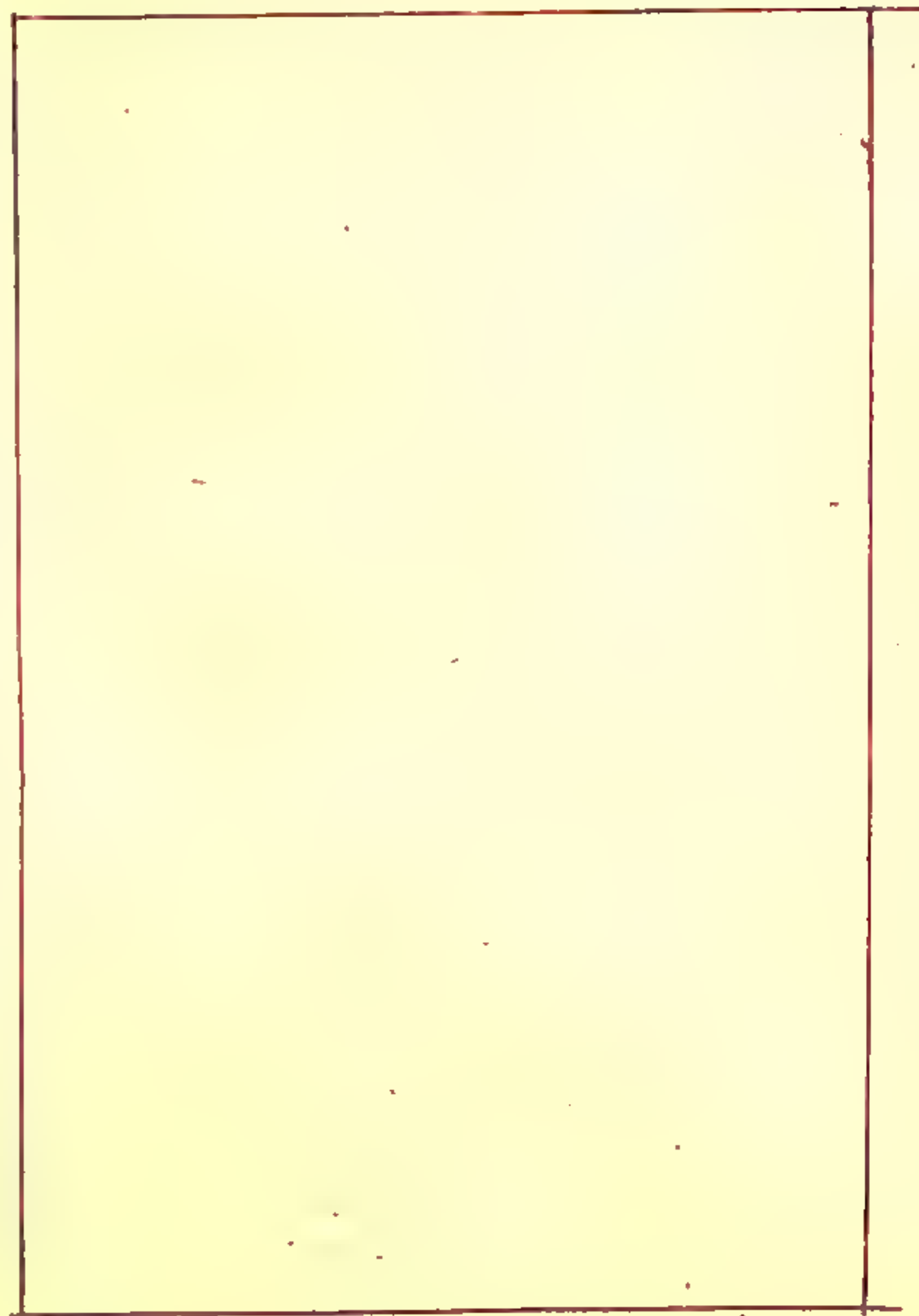
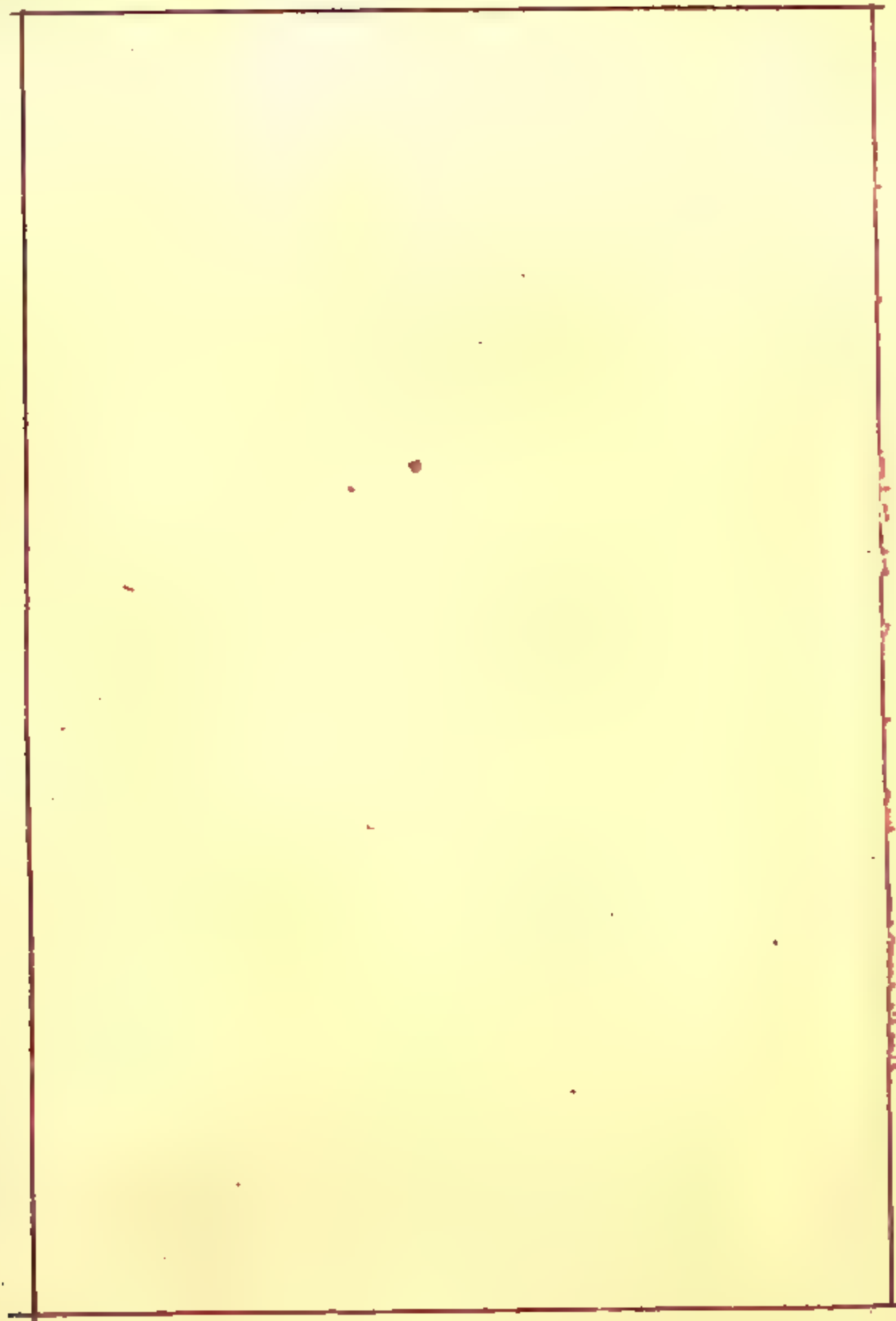

29

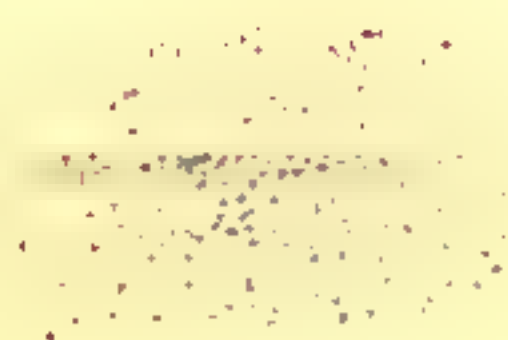
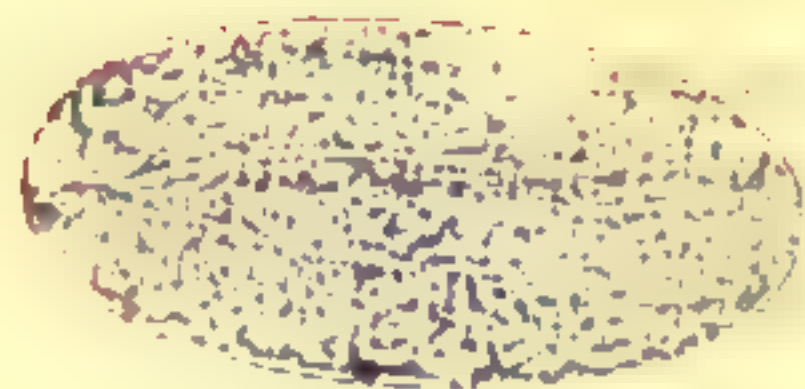

30

الحمد لله الرحمن الرحيم

الحمد لله عالم الغيب فلا يغرب عن علمه مثقال ذرة
في الارض ولا في السماء خالق الانسان لا يعلم شيئا
علمها الاسماء مقادير حركات العالم بالدرجات والدرجات
والشوائق والثوائك وحركات النفوس الى الكمالات النفسية
بحسب ما يخلفه فيها من البواعث احمله حمدا
من امن بآياته الارضية والسمائية واشكره شكرا
بالعبودية واشهد ان لا اله الا الله وحده لا شريك له
شهادة قامت بقيمومتها السموات والارض و
انبسطت اشعة انوارها في الطول منها والعرض
واشهد ان محمدا عبده ورسوله وصفيته وخليفته الذي
دائرة الافلاك بسعوده وتباهت الاملاك بتمام ركوعه
وسجوده صلى الله عليه وعلى اله الكرام وصحابة الا
الائمة الاعلام ما الفت رسائل العلوم في معرفة احوال
النجوم وما صنفت مصنف ورتبت في تحريز النظر في
الربيع المجيب **اما بعد** بوعيد ضعيف المحتاج الى رحمة
ربه اللطيف **مصطفى بن علي الموقت** بالجامع الخلفائي
السليمي يوايه الملك العالم دار السلام ايد ارد له مكة

دله دمكه **ربيع مجيب** ديمكيد متعارف اولان التذك
الات رصديه ايجنده افاق اولوب صحت عمل ايله معروف
واشرف الات ايله مشهور اولدوغى اجله ان زياده طالب
وراغب اولنلر ايجون تركي دلنجه رساله جمع ايله دمكه
فائده سي عام اوله وجميع مسائلهم جامع اوله
وجميع طالب اولنلر ايد ان مستفيد اولنلر **بر مقدم**
يكرى ايلي باب اوزه ريتيم ترتيب ايلدم وهو بابده
ذكر اولنا جاق مسائل ايجون بر مثال يا ايلي مثال
محلنم كوره ذكر ايلدم دوم كم زياده اسان اوله **اما مثال الربيع**
قسطنطينيه عرضنم استخراج ايليوب بيان ايلدم دوم
ويور رساله تجيب المقنطرات ديو تسميم ايلدم دوم
مرجودر كم بوقير الحقيقى دعاء خير ايلدم ياد ايله لوفهرست
رساله بو وجهيلم ذكر اولنلر كركد **اما مقدمه** الشو
ربيع مجيبك رسومنك ادلى بياننك دنى بابلر كم جملة سي
اعمالنك بياننك **در الباب الاول** في معرفة اخذ الارتفاع
الباب الثاني في معرفة جيب القوس وقوس الجيب
الباب الثالث في معرفة الظل من الارتفاع **الباب الرابع**
في معرفة الارتفاع من الظل **الباب الخامس** في معرفة
درجة الشمس في هذه الالة **الباب السادس** في معرفة

الميل من درجة الشمس وجهته **الباب السابع** في معرفة
 غاية الارتفاع بالرصد وعرض البلد **الباب الثامن**
 في معرفة بعد القطر **الباب التاسع** في معرفة اصل المطلق
الباب العاشر في معرفة نصف الفضلة وقوس النهار
 والميل **الباب الحادي عشر** في معرفة الدائر وفضل
 الدائر **الباب الثاني عشر** في معرفة اول وقت الظهر
 وارتفاع العصر والدائر بين الظهر والعصر والدائر
 بين العصر والغروب **الباب الثالث عشر** في معرفة
 دخول اول اول وقت المغرب **الباب الرابع عشر**
 في معرفة سعة المشرق والمغرب **الباب الخامس**
عشر في معرفة ارتفاع الذي لا سمت له **الباب**
السادس عشر في معرفة السميت من الارتفاع
الباب السابع عشر في معرفة سمت القبلة **الباب**
الثامن عشر في معرفة وضع القبلة واخراج
 جهات الاربع **الباب التاسع عشر** في معرفة المطالع
 الفلكية **الباب العشرون** في معرفة المطالع البلدية
الباب الحادي والعشرون في معرفة طول القامة
 على بسيط الارض **الباب الثاني والعشرون** في معرفة
 سعة الانهار والبحار وعمق الابار كذلك اهـ

اولاً

اولاً مقدمة شروع عنه **مقدمة** انه سنه لرك بيانته دبريس
 مقدمة ديد يكوز اشبورج مجتبهك رسومك ادلى بيانته
 در **المركز** اولاً رسم لرك اول كسي **مركز درك** اك اخيط
 كجور در **خيط** ديد يكوز ربعك مركزه كجان ايليك دبر لرك
 بوسى دخی مری درك مری دیوشول كوچوك ايليك دبر لرك ربعك
 خيطنه بغل لرك اشاغوا يوقار وایورمالك الجون **قائه** مقام
 شمس در **امام مری نك** رنكي خيط رنكي نك غیری او لماق كر كدر
قوس الارتفاع بر بوسی دخی قوس الارتفاع درك ربع دائره
 احاطه اتمشد و در **دخی** طفسان دره جیب **بر** ابرجه قسمت
 اولمشد در **اولئذ آخرین** اخرون اولئذ حروف جمل ايله
 یازلمشد درك **ابجد** حسابی ايله مشهور دور **اولئذ آخرین**
 یازیلان اعداد مستویه دبر لرك اخرون اولئذ یازیلان اعداد
 معكوسه دبر لرك **خط** المشرق والمغرب بر بوسی دخی خط المشرق
 والمغرب در **اول** بر طوغری چكلمش خط درك مركز دان
 قوس الارتفاعك اولئذ اتمشد بر **خط** جیب التمام دبر لرك
 خط الطلوع دخی دبر لرك **دره** جیب ابرجه قسمت اولمشد دور
 مركز دان قوسه وارنج اعداد مستویه یازلمشد قوسه
 یوقار و مركزه وارنج اعداد معكوسه یازلمشد **خط** وسط
 السماء بر بوسی دخی خط وسط السماء درك طغری چكلمشد

مركز دان قوس ارتفاعك اولنه وارنجم بوخط خط نصف
 النهار دخی دیرلر سینی دخی دیر **وجیب الاعظم**
 دخی دیر بودخی 70 دره جیب بر اینجه قسمت اولمشدر
 مرکز دان قوس وارنجم اعداد مستویه یازمشدر
 قوس ارتفاع دن مرکز وارنجم اعداد معکوسه یازمشدر
 ودخی طوغری خطلر که اول ایکی خطک اقتسامند ان
 اشاغاقوس ارتفاعه انمشدر **در اول** خطلره جیوب
 دیرلر **اما سینی** دان اینن خطلره جیوب مبسوطه
 دیرلر ودخی جیب تمامه فان اینان خطلره جیوب
 منکوسه دیرلر **واما دائرة المیل الاعظم** شول دائرة دن
 در که بعضی ربعلره اولور مرکز دن انشاغا اجزاء مستویه
 مسویه دن 4 جیب اوزرینه 4 طرف دن دور ایلمقدار
اما خط العصر شول اگر بجه خط در که بعضی ربعلره
 اولور **قوس** ارتفاعك اولنده چقمشدر خط نصف
 النهار اجزاسندن 4 جیبده نهایت بولمده و
ودخی شول ایکی قوس که بعضی ربع دائرة لوده ایدرلر
 بریسی ربعك مرکز دن چقوب دور ایلمشدر تا قوس
 ارتفاعك آخرین وارنجم و بریسی دخی مرکز دن چقوب
 دور ایلمشدر تا قوس ارتفاعك اولنه وارنجم بویکی

قوسه دائرة التجویب دیرلر واما المدهفتان شول
 ربع دن طشره اولان ایکی دائرة به دیرلر **دخی شاقول**
 شول جسم ثقیله دیرلر که ارتفاع الندوغی و فتن خطه
 اصارلر هوای منع انماک دن او توری **الباب الاول فی**
معرفه اخذ الارتفاع اول کی باب ارتفاع المه سنک
 بیانده در ارتفاع شمسك **یا کواکبک** افق دن ایراقلوغنه
 دیرلر بونک طریق بودر که ربع دائرة ایکی الوکله طوغری
شاقول دخی خطه اصلش اوله ودخی ربعك هدف دن
 خالی اولان طرفنی شمس دن یکاقلیه سین اندازان
 حرکت اندوره سین **تا هدف علیانک** ظل هدفه سفلائی
 اورنجیه حال بوکه خیط نه ربع طقونه و طابنه و نه طشره ده
 اوله همان طقور طوقنار کی اوله بس اول وقت نظر
 ایلمه سین خیط قوس ارتفاعك آخرین قاج درجه
 کسه یسه اول وقتک ارتفاع اول اولور **اگر ارتفاع زوالدن**
او کیدی اولاجاق اولور سه اول ارتفاعه شری دیرلر
واگر زوالدن صکره اولاجاق اولور سه غربی دیرلر **اما**
 شمسك شعاعی اوله سم یا بر مناره نکه و یا بر طاعنک
 یوجه لکن بلماک ایچون ارتفاع الموقد لسان اول
 وقت ربع دائرة بصرکله شمسك جرمی اراسته یا مناره

یا طاعنك دپسې راښته قيله سين اندن صكره بر كور
 يومه سين دخي ايكې الوكي آزا زحرکت اند وړه سين
 تاب كوزك ايله ربعك ايكې هدف لري اور زندن **يا ايكې**
 دلو كوندن شمسك جرمېني يا طاعنك يا مناره نك
 دپسې كور بخپه دك پيس بويله اندكلك تقدېرجه
 نظر ايليه سين خيط قوس ارتفاعك اخرندي
 قاج درجه كسده پيس اكثر ربعه كوره اول ديلم دوكل
 نيسه اند ارتفاع اول اولور **الباب الثاني في معرفة**
جيب القوس وقوس للجيب ايكې باب قوسك
 جيبين ودخي جيبك قوسني بلمه سين بيان ايدار
 بونلك بلمه سنك طريقې بودر كه قوس ارتفاعك
 اولنده ديلم دوكل قوسي صايوب اول قوسك
 جيب مبسوطيل سنني به چقا سين اجزاء
 مستويه سندي قاج عدد بولنور سم اول قوسك
 جيب اول اولور **مثلا** قوسمن **۴۰** دره جه اولسم
 اول قوسدن **۴۰** درجه صايدق اندن صكره
 اول او توره درجه دن جيب مبسوطله دخول
 ايله يوب سنني به بچقدق اجزاء مستويه سندي
۴۰ قوسك **۴۰** جيب وارايش ديدك **اما** قوسمن

جيبك

۱۰ اولسه جيب **۴۰** اولور **۹۰** قوسك القوس جيب وادر
 اكر عملكده صحيح كلور سم عملك ايدور و اكر صحيح كلور سم
 عملك خطادر و اما بوجيب قوسني بلماك ديلم ساك
 بونك طريقې بودر كه اول ديلم دوكل جيب ايله سندي
 قوس ارتفاعه اينه سين اندن نظر ايله سين قوس
 ارتفاعك اولندن قاج درجه واقع اولد پيسه اول
 مقدارى جيبك قوس اول اولور **مثلا** جيبمن **۴۰** اولسم
 پيس **۴۰** جيبك قوسي **۴۰** اولور اما جيبمن **۴۰** اولسه
 قوسي **۶۰** درجه اولور **۶۰** جيبك قوسي **۹۰** درجه در
 قالاني دخي بوكه كوره قياس اولنه **الباب الثالث في معرفة**
الظل من الارتفاع او چنجي باب ارتفاعدن ظل بلمه سنك
 بياننده در ظل ايكې دور لودر بر پيس ظل مبسوطدر
 و بر پيس ظل منكوسدر و دخي ظل اچون اوج دورلو
 اقامت وضع اتمشدر بر پيس اولن ايكې بخش اولمشدر
 اكا ظل اصابع دير لر **اما اكثر** ربع دائره لوده **۴۰** ايه بخش
 اولمش **ظل مبسوط** عمل اولنور غير سي احتياج اولمش
 او توري اولمش پيس امدى هور ارتفاعك ظل مبسوط
 مراد اولسه طريقې بودر كه خيط قوس ارتفاعك
 اولندن ارتفاع نه ايسم انك اوزر پنه وضع ايله به سين

سم زائد

غندن

جیب القامدن ایناسین **۶۰** جیب تقاطع ایلدوکی برده
 راست ایدوب خیط وضع ایلیم سیرین اندن نظر ایلیم سیرین
 خیط قوس ارتفاعک اولنده قاج درجه قطع ایلد
 دی ایلیم اول مطلوب اولان ظلمک ارتفاع اول اولور
مثلاً ظل مبسوط **۶۰** عدد اولیم کیچان عمل کی
 عمل ایلد دوک اندن نظر ایلیم ذک خیط اول قوسدن
۶۰ درجه دن آرچق **۶۰** ظلمک ارتفاع اولدی قالانده
 بوکه قیاس اولیم اما ظلمه قامت تقاطع انتشار
مثلاً ظل **۷۰** اولیم اول وقت ظل نصفیلیم که
۶۰ درجیب القامدن اندک قامتک نصفیلیم که
 التیدر سینی دن **۶۰** جیبک تقاطعندن خیط
 وضع ایلیم دوک اندن نظر ایلیم ذک خیط اول قوسدن
۶۰ درجه قطع ایلیم **۷۰** ظلمک ارتفاع اول اولور
 وقتس علی هذا **الباب الخامس** فی معرفه درجه
 الشمس فی هذه الالة **بشیخی** باب اشبه التک ایلیم
 درجه شمس بجه بلنور آنک بلم سبی بیانده در
 طریق بودر که اول **۶۰** برج معلوم اولم که قوس ارتفاعک
 اولندن **۶۰** درجه به وارنج حمل اولور **۶۰** دن آلمش
 نور اولور **۶۰** دن طقسانه وارنج جور اولور

اندن عکسده دوزن آخر قوسدن او توزه وارنج صایاس
 سرطان اولور او توزدن القشه وارنج اسد اولور التمدن
 طقسانه وارنج سنبله اولور **مثلاً** بوالی برجلر شمالی
 برجلریدر اندن کور قوس ارتفاعک اولندن او توزه وارنج
 میزند او توزدن القشه وارنج عقربده التمدن طقسا
 وارنج قوسدن اندن کور عکسده آخر قوسدن او توزه وارنج
 جدید او توزدن القشه وارنج دلور التمدن طقسا
 وارنج حوت در بوالی برجلر جنوبی برجلریدر پس
 امدی فحن شمس قنق برجه و قنق درجه سنده در
 بلمک مراد اولیمه بونک بالهسی بقومدن ویا زاس
 جدولی دیرلر بر جدول وارد اول جدولدن ویا دخی
 اساقی بوکه براهلندن برج اولی سوال ایلیم سیرین
 اندن صکره کوزدن کونه بر ایکی صایاس او توزه وارنج
 بومیتد یانه در پس درجه شمس بلند کدن صکره
 خیطی درجه شمس اوزرینه وضع ایلیم دینالیمه
 قوس ارتفاعدن درجه شمس هر قنق سنده ایلیم
 آنک اوزریده وضع ایلیم سیرین تمام اولور **الباب**
السادس فی معرفه السهم القوس والقوس السهم او جیب
 باب قوسک سهمی بلاد و دخی سهم قوسنی بلاد

بورجلرندە اولمىچۇ اولور ايسه ميل دخی شمال اولور
 و اگر جنوبی برجلرندە ايسه ميل دخی جنوبی اولور
مثلاً شمس نور بورجنگ اولنده اولسه خیطی
 اوزرينه کتور ب مری د اثری میل اعظم اوزرينه
 کتور ب نشانلیه سین صکره نظر ایلدک مری التنده
 جیوب مبسوط دن اون ایکنجی جیب و اول جیبله
 اشاغه ایلدک قوسک اولیندن او برچوق درجه نور
 اولنگ میل بولاق پس نور شمالی برجلرندە او
 اولد یغندن اونور میلی دخی شمالی در و اگر ربعه
 میل اعظم دائره سی اولمىچۇ اولور سه بعض ربعه
 اولما زانک ربعه میل اعظمک بلمه سنک طریق بودرک
 خیطی خط نصف النهار اوزرينه وضع ایلیم سین
 مری اجزاء مستویه دن یکر می دورت جیب اوزرينه
 قویه سین اندن خیطی درجه شمس اوزرينه
 کتوره سین اندن جیوب مبسوط دن قنقی
 جیب اوزرينه واقع اولد یسه اول جیب ایلد اشاغی
 قوسه این اول قوسدن خیطنه قطع ایلد یسه
 اول درجه نک میلی اول اولور **مثلاً** خیطی خط نصف
 نهار اوزرينه وضع ایلدک مری اجزاء مستویه دن یکر می

دورت جیب اوزرينه نشانلیدق اندن خیطی درجه
 شمسک نور اولی دوتدق آنک اوزرينه نقل ایلدک
 اندن صکره مری جیوب مبسوط دن قنقی جیب
 قطع اند یسه اول جیب ایلد اول قوسه اندک اون
 برچوق درجه نور اولنگ میلنی بولاق و دخی نور اولنگ
 سنبله اولنگ عقرب اولنگ حوت اولنگ بودرت برچک
 میلی بر در **اما** میزان اولنگ میلی اولما زود دخی جورا اولنگ
 اسد اولنگ قوس اولنگ حمل اولنگ دلو اولنگ
 بودرت بورجک میلی یکر می درجه دن آرتجاق اولور **ودخی**
 سرطان اولنگ جدی اولنگ بواکی بورجک میلی یکر می
 اوج بچوق درک میل اعظم در **الباب الثامن** فی معرفة
 الرصد وغایة الارتفاع و عرض بلده من الميل والغایة و
 جهة کل منها سکرزنجی باب رصد ایلد غایة الارتفاع دن
 عرض بلده جنوبی میدر شمالی میدر انلرک بلمسی بیانده
 طریق بودرک زو قنقه یقین دقتیله ارتفاع **ال** سین تاشول
 درجه یه وارنجکه تکرار ارتفاع المغم اول درجه دن اوتیجیمه
 پس اول وقتله بکله کل ارتفاع اول کونک غایة الارتفاعی
 اولور پس غایة الارتفاع بلدک دن صکره جهنن بلمک
 دیلد سنک جنوبی میدر بونک بلمسنک طریق بودرک

در
 ط کليم سن
 ط زوال مع

زوال و فتنده کی ارتفاعك نهایت وقت در مشرق جانبته
 توجه ایلیه سین اگر کو لکان صاعده دوشار سه بعض
 اوقات مکه ده و دخی اون ده دوشده و کی کبی تا خط
 استوایه و ارنجه سن بلکه او غایت شمالیه و اقصا
 دوشار سه مدینه دن تا کلوب بوی بری کچوب عرض
 نهایت بولد و غی یر و ارنجه **پس** بلکه او غایت
 جنوبی در انشور لوده غایت الارتفاع شمالی و لماق
 یوقد رد انما جنوبید **پس** غایت الارتفاع و جهتی
 بلند کدن صکره نظر ایلیم سین اول کونده شمسک
 میلی و ارمید ریوقمید را اگر اولیجاق اولور سه کم
 شمس **پس** حمل اولنده و یا میزان اولنده اولد و غی
 کون کی **پس** اول بولد و غك غایت قاج درجه ایسه
 طقسان نده جه دن کیده ره سین باقی نه قالور سه اولد
 اولد و کک شهرک عرض اول اولور **مثلا** قسطنطنیه
 ده شمس حمل اولنده یا میزان اولنده اولسه
 اول ایکی وقت ده شمسک میلی و لما زا اول ایکی کونده
 غایت الارتفاع قرق طقوز یلنور ادر نه ده قرق سکر
 درجه بولنور بولور سه ده الی درجه بولنور **پس**
 بوقرق طقوز درجه طقسان دن طرح ایلدک قرق یر

بر درجه باقی قالدی بلدک که قسطنطنیه نک عرض بلدک
 قرق بر درجه در و اگر شمسک میلی اولیجاق اولور سه
 ایکی دن خالی دکلدر یا اول شمالی اوله و یا جنوبی اول
 اگر شمالی اولیجاق اولور سه اول قنده اول کونک
 میلی غایت الارتفاع دن کیدار میلی شمالی غایت جنوبی
 اولد یغندن اونوری **پس** میل جنوبی اولیجاق اولور سه
 اول غایت الارتفاع ایلد جمع ایلد ایکی سیده جنوبی اولد یغندن
 اونوری و اگر طرح ایلد و کندن یا جمع ایلد و کندن هر نه
 حاصل اولور سه طقسان درجه دن طرح ایلد هر نه
 باقی قالور سه اول شهرک عرض بلدی اول اولور **مثلا**
 قسطنطنیه نک عرض بلدی مجهول اولسه شمس دخی
 سرطان اولنده اولسه شمالیه سنه مثال **پس** اول
 کونک میلی یکر می اوج بچوق درجه در و غایت الارتفاع **پس**
 ایکی بچوق درجه در **پس** اول یکر می اوج بچوق میلی نقش
 ایکی بچوق غایت الارتفاع دن کیدردک میلی شمالی غایت
 جنوبی اولد و غندن اونوری قرق طقوز درجه باقی قالدی
 بوی باقی طقسان درجه دن طرح ایلدک قسطنطنیه نک
 قرق بر درجه عرض بلدی حاصل اولدی **مثلا** شمس
 عقرب اولنده اولسه جنوبیه مثال بونک میلی اون

بر بچوق درجه و غایه الارتفاعی اونوزیدی بچوق
 درجه **در پس** ایکسینی جمع ایلدک ایکسیده جنوبی
 اولدوغندن اونوزی فرق طقوز درجه اولدی بوق و طقوز
 طقسا ندن کیدردک ینده فرق بود درجه عرض
 حاصل اولدی **پس** هر قنق شهرک کی عرض بلد کی
 مراد اولسه بوطریق عمل ایلد سن مراد حاصل اولور
 و عرضک جهتی خط الاستوی دن برسی که شماک
 جانبته اولان عرضلردر شمالیه معمور اولان
 دخی بوجانبد رورج مسکون دید کلری اما خط
 استوادن اوسبکی جنوب جانبته اولان طریق در جنوبدر
 اوجانبد اکثر خراب اولوب ایکن معمور بتله مشهور
 اولدوغندن اونوزی ذکر اولفادی **الباب التاسع**
 فی معرفه بعد القطر طقوز بنی باب بعد القطر بله سنک
 بیانده در بوق بله سنک طریق بود که خیطی سینی
 اوزرینه قویم سین و مری عرض بلد کی جیبی مقدار
 جیب اوزرینه نشانلیم سن ان دن خیطی حرکت
 اتدور سین قوس ارتفاعک اولندن تا اول کونک میلی
 مقداری درجه اوزرینه واقع اولنجه اندن نظرانده
 سین جیب مبسوطه دن مری التنده قاچینی

رجیب

جیب واقع اولد یسه سینی به چقوب مرکز دن صایه سین
 اول کونک بعد قطری اول اولور اگر شمسک میلی اولسه حمل
 و میزان اولنده اولدوغی کی اول ابکی کونده بعد القطر اولان
اما شمسک میلی اولوب بعد القطر اولد غنه **مثلا** و
 قسطنطنیه عرضک شمس ثور اولنده اولسه اول
 کونده خیطی سینی اوزرینه وضع اید سن و مری قسطنطنیه
 عرضک فرق بود درجه در اولقداری قوس ارتفاعک اولنده
 اجزاء مستویم سی اوزرینه وضع اندک و جیبی اونوز
 طقوز بچوق درجه در اجزاء مستویم سیندن اندک اوزرینه
 مری نشانلقد اندن خیطی حرکت اتدردک قوس ارتفاعک
 اولندن اون بر بچوق درجه اول کونک میل مقداری درجه
 اوزرینه واقع اولنجه اندن نظر ایلدک جیب مبسوطه دن
 مری التنده سکر جیب واقع اولمش **ثور** اولنک بعد القطر
 اول اولور **سنبله** اولنک و **عقرب** اولنک و **حوت** اولنک
 بعد القطری سکر درجه در **ودخی** **جوزا** اولنک و **قوس**
 اولنک و **دل** اولنک و **اسد** اولنک بودردونک بعد
 القطر لری **اون اوج** بچوق درجه دن ارتقا قدر **ودخی**
سرطان اولنک و **جدی** اولنک بواکسینک بعد القطر لری
اون بخش بچوق دن ارتقا قدر **پس** بونلری آنکچون بیان

ایلام که عملند خطایلیه سین قالانی ده بونله قیاس
اولنه **الباب العاشر فی معرفة الأصل** اوننجی باب اصل
بلمستک بیانده در یونی بلمستک طریق قلوندن آسان
طریق بودر که **قوس** ارتفاعک آخرندن عرض بلدک
قاج ایسه اولمقدار درجه صایوب خیطی اوزرینه وضع
ایده سین بعده اول درجه نك جیبله سنتی ییچقاسین
مری چاکوب اول جیب اوزرینه نشانلیه سین اندن خیطی
حرکت اند و سین تا قوسک آخرندن اول کونک میلی
مقداری درجه اوزرینه واقع اولنجه اندن نظر ایلیه سین
جیوب مبسوطدن مری نه جیب قطع ایلام یسه
اول جیب ایلام سنتی ییه چقاسین اجزاء مستویه سیندک
قاج جیب بولنورسم اول کونک اصلی اول اولور **مثلا**
قسططنیه عرصنده شمس **نور** اولنده اولسه قوس
ارتفاع آخرندن فرق بر درجه عرض قسططنیه مقدارک
درجه صایوب اول درجه نك جیبیل سنتی ییه
چقدق فرق بشدن ارجاق جیب تمام العرض اولور
مری چکوب اوزرینه نشانلق اندن خیطی حرکت ایندرک
تا قوس ارتفاعک آخرنده **نور** اولنک اون برچوق میلی
مقداری درجه اوزرینه واقع اولنجه اندن نظر ایلامک

جیوب مبسوطدن مری قطع ایلام وکی جیبله سنتی ییه
چقدق نظر ایلامک اجزاء مستویه سیندن فرق دورت
درجه دن ارجاق جیب قطع ایلمش **نور** اولنک اصلی
اول اولور **ودخی سنبله** اولنک **وعقرب** اولنک **وجوت**
اولنک اصلاری بومقدار در **ودخی جوزا** اولنک **واسد**
اولنک **وقوس** اولنک **ودلو** اولنک بودردونک اصلاری
فرق ایکیدن ارجقد **راما جدی** اولنک **وسرطان**
اولنک بواکسنک اصلاری فرق برچوق در میلاری نرا اولنک
اصلاری ده وبعد القطر لریده نرا اولور قالانیده بواک قیاس
اولنه **الباب الحاد عشر فی معرفة نصف الفضل ونصف**
قوس النهار واللیل **اون برنجی باب** نصف فضل وکیجه نك
وکوندرک نصف قوسلرین بلمستک بیانده در بونلری بلمستک
طریق بودر که خیطی سنتی اوزرینه وضع ایلام سین
مری اجزاء مستویه سیندن اول کونک اصلی نه ایسیه
چکوب آنک اوزرینه نشانلیه سین اندن خیطی حرکت
ایندوره سین تامری جیوب مبسوطدن اول کونک
بعد القطری مقداری جیب اوزرینه واقع اولنجه قوس
ارتفاعک اولی جانبندن اندن صکره نظر ایلیه سین خیط قوس
ارتفاعک اولندن قاج درجه قطع ایلام یسه اول کونک نصف

فضل سی اول اولور **ودخی** کوره سین اگر شمس جنوبی
 برجلزنده اولجاق اولور سه نصف الفضله طقسان
 دره جه دن کیده ره سین **و اگر** شمالی برجلزنده اولجق
 اولور سه طقسان درجه قتم سنین هرنه حاصل اولور سه
 اول کونک نصف قوس النهار اول اولور **ودخی** هر قتمی
 نصف قوس النهار یوز سکسان درجه دن نقصر
 ایلسان نصف قوس اللیل حاصل اولور بونلک قنقسنی که
 ایکی قات لیلک لیلک یا نهارک تمام قوسی حاصل
 اولور **مثلا** قسطنطنیه عرضنده شمس **ثور** بوجنک
 اولنده اولسه شمالی برجلزندن برسنه اولد غنه **مثلا**
 اول وقت خیطی سننی اوزرینه وضع ایلیوب مرکی
 اجزاء مستوی دن اول کونک فرق درجدن آریجاق
 اصالی اوزرینه چکوب نشانلدق اندن خیطی اول
 قوس جانبیه و مرکز اولندن آخر قوسه میال اولان
 عدده حرکت ایندورب تا مرکی جنوبی ميسوطه دن اول
 کونک درجه بعد القطر مقداری جیب اوزرینه واقع
 اولجقه اندن نظر ایله دک خیط قوس ارتفاعک اولندن
 اون درجه قطع ایلمش **ثور** اولنک نصف الفضله سی
 اول اولور **سنبه** اولنک **عقرب** اولنک **حوت**

اولنک

اولنک **اسد** اولنک **ثور** اولنک نصف الفضله سی اول اولور
ودخی **جوزا** اولنک **اسد** اولنک **قوس** اولنک **دلو** اولنک
 بودرندک نصف الفضله سی اون طقوز درجه دن السیماک
 در **ودخی** **سرطان** اولنک **وجدی** اولنک نصف الفضله سی
 یکرکی ایکی بجوق درجه در **پس** امدی **ثور** اولنک اون درجه
 نصف الفضله سی طقسان درجه اوزرینه زیاده ایلدک
ثور شمالی برجلزندن اولدوغندن اوتوری اول کونک
 یوز درجه نصف قوس النهاری حاصل اولدی بویون
 درجه یوز سکسان درجه دن کیداردک **ثور** اولنک سکسان
 درجه نصف قوس میل حاصل اولدی **اما** شمس **عقرب**
 اولنده اولسه جنوبی برجلزندن برسنده اولد غنه
 مثال **پس** بونک **دخی** نصف الفضله سی **اون** درجه در
 طقسان درجه دن کیداردک **عقرب** جنوبی برجلزندن
 اولدوغندن اوتوری سکسان درجه نصف قوس النهار
 حاصل اولدی بوسکسانی یوز سکساندن کیداردک **عقرب**
 اولنک یوز درجه نصف قوس اللیل حاصل اولدی بونلک
 هر برسنی ایکی قات ایلدک **ثورک** تمام نهاری ایکی یوز درجه اولدک
عقربک یوز الشمس درجه اولدی **الباب الثانی عشر** و معروفه
 الدائر و فضل الدائر **اون** ایکنجی باب دائر و فضل الدائر بیاننده در

دائرہ اول نہاردن تا آخر نہارہ واربخہ دبر **و دخی** اول
 نہاردن تا آخر نہارہ واربخہ قالان **فضل** **دائرہ** دبر **و دخی**
 الدائرہ اول نہاردن زوالہ واربخہ باقی قالان دبر **و دخی**
 زوالدن تا غروب واربخہ کچہ دبر **پس** امدی بونلک
 بلمسک طریق بود کہ اول اول کونک بعد القطری
 واصلی ہر صبح وقتندہ معلوم آید پنہ سنک اخشام
 واربخہ اللکہ حاضر دوت اندن صکرہ ہر ارتفاع کہ
 الورسین اول ارتفاع جیبیلہ بعد القطری مابینہ
 فضل آلہ سن یعنی فنفسی از ایسہ چوق اولندک
 کید **ررس** **اگر** شمس شمالی برجہ زندہ اولماق اولور
 و جنوبی برجہ زندہ اولماق اولور **ررس** ارتفاع کہ
 جیبیلہ بعد القطری جمع ایلیم سین فضلندک ہر
 حاصل اولور **ررس** اول حاصل اولان اول ارتفاع اصل
 معدلی اولور **پس** امدی اصل معدل معلوم اولدق
 صکرہ خیطی ستی اوزرینہ کتورب مری اول کونک
 اصل مطلقہ ایسہ اجزاء مستویدن آنک اوزرینہ
 نشانلیم سنین اندن خیطی حرکت ابتدا رہ سن تا مری
 جنوب مبسوطہ دن اول ارتفاع اصل معدلی اوزرینہ
 واقع اولبخہ اندن نظر ایلیم سین خیط قوس ارتفاع

آخردن

آخردن قاج درجہ قطع ایلدیسہ اول ارتفاع فضل
 الدائرہ اول اولور **یعنی** زوالہ باقی قالان اولور **اگر** ارتفاع
 زوالدن اول ایسہ **اگر** زوالدن صکرہ اولور **ررس** اول
 فضل الدائرہ زوالدن کچہ اولور **و دخی** بوفضل الدائرہ
 اول کونک نصف قوس نہاردن طرح ایلیم سین اول
 ارتفاع دائرہ حاصل اولور **مثلاً** شمس نور اولندہ اولسہ
 و اوزدرجہ ارتفاع اوزرینہ اول کونک بعد القطری
 سکزد درجہ در واصلی فرق دورت درجہ دن ارتجاق نتہ کہ
 بابلزندہ کچہ **پس** سکزد درجہ بعد القصری اوزدرجہ
 ارتفاع جیبیلہ دن کہ اوزدرجہ طرح ایلدک شمس
 شمالی برجہ زندہ برسندہ اولدغندن اوتوری یکرہ
 ایکی درجہ باقی قالدی اوزدرجہ ارتفاع اصل معدلی
 حاصل اولدی اندن صکرہ خیطی ستی اوزرینہ کتورب
 مری **نور** اولندک فرق دورتدن ارتجاق اصل اوزرینہ نشانلیم
 اندن خیطی حرکت ابتدا ردک تا مری جنوب مبسوطہ دن
 یکرہ ایکی اصل معدلی اوزرینہ واقع اولبخہ اندن نظر ایلدک
 خیط قوس ارتفاع آخردن الشمس درجہ قطع ایلیم
نور اولندہ اوزدرجہ ارتفاع فضل الدائرہ اول اولور
پس نور اولندک یوزدرجہ نصف قوس نہاردن

طرح ابلهك اونوز درجه ارتفاعك فرق دائري حاصل اولد
ودخی فرق ارتفاعك **فضل الدائري** فرق دورت درجه در
دائري الی الی درجه در **مثلا** شمس **عقرب** اولنده اولسه
 جنوبی برج لرزیدن بر سینه در اونوز ارتفاع مندرخی
 اولسه بونک **دخی** بعد القطری سکز درجه در **اصلی**
 دخی فرق دورت دن آرتخا قدر **پس** جنوبی اولد
 اولد غندن اونوزی ارتفاعك جیببیلده بعد القطری
 جمع ابلهك اونوز سکز درجه **اصلی** **معدل** حاصل اولد
 بونک **فضل الدائري** اونوز درجه اولور **دائري** فرق طقوس
 درجه اولور **ودخی** اونوز بیش ارتفاعك **فضل الدائري**
 اون پدی درجه در **دائري** الشمس اوچ درجه در
پس سن دخی اشبوا مثالره کوره عمل ایلده
 عملك راست میدرد کلمید بونلردن معلوم
 اولور **پس** شودخی معلوم اولم که قاچان بعد القطری
 ارتفاعك جیببیلدن کماک ممکن **پس** اولم اولدوغی
 تقدیرجه ارتفاع جیببیل بعد القطردن کیدر ماک کولدر که
اصلی **معدل** حاصل اوله اشبوا عملدن قیاس اولنه
مثلا شمس **سرطان** اولنده اولسه بعد **القصر** من
 اون بیش بچوقدن آرتخا قدر بعد القطر اتوق اولد غندن

اونوزی **اون** بچوق ارتفاع **اون** بیش **بچوق** بعد القطردن
 کیدر دیک **سرطان** اولنک اون بچوق درجه ارتفاعك
 بیش درجه **اصلی** **معدل** حاصل اولدی اندن صکره
 خیطی سستی اوزرینه کتورب مری **سرطان** اولنک
فرق بر بچوق **اصلی** اوزرینه نشانلق اندن خیطی
 حرکت آیتد وردک تا مری جیوب مبسوطه دن **بیش**
 درجه **اصلی** **معدل** اوزرینه واقع اولنجه اندن نظر
 ابلهك خیط **قوس** ارتفاعك اولندن **یدی** **بچوق** درجه
 قطع ایلمش **طقسان** درجه اوزرینه زیاده ابلهك **سرطان**
 اولنده **اون** درجه ارتفاعك **فضل الدائري** **طقسان**
 یدی بچوق درجه حاصل اولدی **دائري** **اون** بیش درجه در
 بیش ارتفاعك **فضل الدائري** بوز بیش درجه در
دائري **اون** یدی بچوق **ودخی** بر درجه ارتفاعك **فضل**
الدائري بود **اون** بر درجه در **دائري** **اون** بر بچوق درجه در
پس بونلری انک ایچون بیان ایلد مک عمللریکی بونلره
 کوره ایلده سین خطا وارمی یوقمی تا که معلوم اولد **ودخی**
 نشوده معلوم اولم که قیاس شمس **شمالی** برج لرزیدن
 بر سینه اولسه بعد **القصر** ایلده ارتفاعك جیببیل
 برابر اولسه اول وقت **فضل الدائري** **طقسان** درجه

اولور زير اجنوب اولدوغى وقتين **فضائل الدائري طقسا**
 درجه اولماق يوقدر **الباب الثالث عشر** في معرفة
 الظهور وارتفاع العصر **والدائري بين العصر والغروب**
اون اوچنجي باب ظهر اول وقت ودخى عصر ك ارتفاعك
 وظهر ك عصر له ما بيننده كيجان دائري ودخى عصر له
 شمس غروبك ما بيننده كيجان **دائري** بلمسني بيان
 ايدار بونلك طريقى بودرك اول وظهر ك اول وقتى او
 افتاضل فن اتفاق اوزده شمس دورنك مركزى نصف
 نهار دائري سندن زائل اولسي **در اكر** بردقيقه مقدار
 دخى اولور سبه **پس** امدى بونك بلمسنيك طريقى
 اوچ طريقه معلومه **دائري** بودرك اول كونك غايت
 الارتفاعى وقتنده وقت اولسنده تاشمس بر ارتفاعه
 چقاك اندن كچميه بللك اكسله كم ميل ايد **پس** بو
 طريقه ظهر ك اول وقت اولمش اولور **ايكنجى** طريقى
 شمس طلوعندن اول كونك صحح جه نصف قوس
 النهارى كچماك كركد **پس** اول وقتده دخى ظهر ك
 وقت اولمش اولور **اوچنجى** طريقى بودرك ظل مبسوط
 اكسلو اكسلو بر مرتبه و او كم بر مقدار زياده اولمغه
 ميل ايلي بو طريقه دخى ظهر ك وقت اولمش اولور

پس بو طريقلى بلباز الاآت ارتفاعده زياده اهتمام
 ايلينر بلور **ودخى** عصر ك ارتفاعنى بلبانك طريقى ايكي دان
 خالى دكلد **يا بودرك** ريج دائريه قوس عصر اول **ويا** اوليه
 اكر اوله جاق اولور سبه كم بعض ريجلرده اولور خيطى قوس
 ارتفاعك اولندن اول كونك غايت الارتفاعى نه ايسم اولمقدار
 درجه اوزرينه قويه سسين و مري قوس عصر ك اوزرينه
 چكوب نثانليم سسين اندن نظر ايد **پس** جيب مبسو
 مبسو طه دن مري السنده نه جيب واقع اولور سبه اول
 جيبيله انشا غه قوسه اينده سسين قوس ارتفاعك اولندن
 قاچ دره جه بولور سبه اول كونك عصر ك ارتفاعى اول
 اولور **اكر** ريجده قوس اولين جاق اولور سبه بونك طريقى
 بودرك اول اول كونك غايت الارتفاعى بلبو ظل مبسوطى
 تحصيل ايلي كم ظل الزواله رينته كم ظل بابنده طريقى
 كچمشد راندن صكره بوظلك اوزرينه **اون** ايكي عدد كم
 قامتد ر زياده ايله عصر ارتفاعك ظل مبسوطى حاصل
 اولان ظل مقدارى جيب تمامندن اينوب **اون** ايكي
 قامتد ستنى دن اينوب ايكي جيب بولمشدوغى
 پرده راست ايدوب خيطى اوزرينه قويه سسين اندن
 نظر ايلي سسين خيط قوس ارتفاعك اولندن قاچ درجه

کسار سینه اول کونک عصر نک ارتفاعی اول اولور پسر
 ارتفاعی بلند کدن صکره اول ارتفاعک **فضل لد اثری**
 چقار نتم که **اون ایکنجی باید** طریقی کچمشدر تکرار ایلیمکه
 نه احتیاج هر نه حاصل اولور سینه ظهر یله عصر نک
 مابیندن یکجی **دائر اولور ودخی** بود اثری اول کونک
 نصف قوس النهار نمان کیدار نه باقی قالور سینه عصر نک
 شمسک غروب و اربعه یکجیان اولور **مثلا شمس**
نور اولنده اولسه قسطنطنیه نک غایه الارتفاع
 الشمس بچوق درجه بوظی که ظل الزوالدر تقریبایدگی
 درجه در اون قائمه زیاده ایلدک اون طقوز عدد
نور اولنک عصر ارتفاعک ظل مبسوطی حاصل
 اولور **پس** بوحاصل اولان ظل ایلد جیب التمامدک
 اندک و اون ایکی قامتد ستنی دن اندک ایکی جیب
 بولشد و غی برده خیطی اوزرینه راست وضع ایلدک
 اندن نظر ایلدک اشغ خیط قوس ارتفاعک اولندک
 اونوز ایکی بچوق درجه اوزرینه واقع اولمش **نور اولنک**
 عصر نک ارتفاعی اول اولور بوارتفاعک **دائر بی چقاردک**
 نتم که **اون ایکنجی باید** طریقی کچمشدر الی الی بچوق درجه
 ظهر ایلد عصر مابینده کچن **دائر حاصل اولور**

حمل اولنک میزان اولنک ارتفاع عصر لری یکرمی سکن
 دره جه در مابینلری الی بر بچوق درجه قریبدر **سرطان**
 اولنده عصر نک ارتفاعی اونوزیدیدر مابینلری الشمس
 بچوق **جدی** اولنده عصر نک ارتفاعی **اون سکر دن**
 اکسیرا کدر مابین الظهر و العصر اونوز دورت بچوق دن
 ارتجا قدر **پس** هر بر سنی ایچون ایلدم که عمل ایلیم سین
 و خطائی بونلردن کوره سن واری یوقی و فقیره دعا ایلیم سین
 و قس علی هذا **ودخی** شوده معلوم اولوند که انشومثال لری
امامین قوی اوزرینه اولان عصر در که وقتک فضل لری
 قتنده عصر اولدر اکثر سواد اعظم لوده معیول به دخی
 بوعصر در **واما** امام اعظم حضرت لری عصر نک عصر ثانی
 دیرلر بواکی عصر نک تفاوتی نه مقدار وادردن لسه اوج و قنده
 بیان ایلیم قالاننی بوکه کوره قیاس ایلیم سین **اولا سرطان**
 اولنده حصه عصر نک اول دورت ساعت و بچوق
 درجه در حصه عصر ثانی **بیش** ساعت و دورت
 درجه در **ودخی حمل و میزان** اولنده حصه عصر
 اول اوج ساعت و الی درجه دن ارتجا قدر حصه
 عصر ثانی دورت ساعت و دورت درجه دور **ودخی**
جدی اولنده عصر اول ایکی ساعت و دورت بچوق درجه در

وعصر ثانی یکی ساعت و اون دورت درجه دن اکسجا کدر
پس بومقدار ایله کفایت اولدی **الباب الرابع**
عشر فی معرفه دخول اول وقت المغرب و حصی
 المشفق والفجر و وقت السجود فی رمضان
 بشریف **اون دور** **بخ** **باب** مغربك اول وقت
 نه وقت ده کیر **ودخی** شفقك وفجرک حصی
 ومبارک رمضان شریفه سجودك وقتي بلماسی بیانده در
اول مغربك اول وقتي کرمسی شمسك صحیح
 هر شهرک افق مغربدن غروب ایلمه سیندک
 عبارتدر **پس** شمسك غروب ایلد و کنی هر کس
 بلمازالا الی ارتفاعیه نك علمنده و عملنده زیاده
 اهتمام ایلمی لر بلور لر **انخاق** **ودخی** شمسك غروب
 مشرق جانبندن آشغه افقندن ظلمات ظاهر
 اولماغ ایله در **ودخی** معلومدر ما دافکه شمس تمامیه
 غروب ایلمه مش اوله اول ظلمات مشرق جانبندک
 افقندن ظاهر اولماز **پس** امدی شمس غروب
 ایلد و کنی صحیح جه معلوم اولد قدن صکره اخشام
 ازانی تاخیر اوکیه مکر که بلوط اوله و بایطومان اوله
 نه ایسه اول وقت بدرجه مقداری تاخیر اولماق

احتیاط

احتیاطا قیرمازدیمش و فقهانک دخی اتفاق بونک اوزرین در
 خصوصاً مبارک رمضان ده که اورج اچماق بوقته موقوفدر
وحضرت رسولک سنتی دخی بودر که شمس غروب ایلد و کدن
 صکره اورج اچمه ایوبله حتی ثقاتدن دیمشدر که مبارک
 رمضان شریفه شمسك غروبندن صکره اخشام اذانی
 بدرجه تاخیر ایلمک بدعت مکر و هدر **ودخی** سنت
 مخالفدر زبر اورج دوتانلره اورج لرین اچمه او مالده ثواب
 وارددر اول ثوابدن محروم اولم سنه سیدر امدن تاخیر
 اولماق سنه مخالفدر و ثقه علمادخی بدعت مکره
 دندر دیدو که اجلدن و اورج دوتانلر بوسنته عامل اوله
 میوب ثوابدن محروم اولد قلرندن او توری اخشام
 اذانک وقتي خصوصنده بر مقدار تفصیل و **ودخی**
 بوده سبب اولدیکی موقت اولنلر یاز کونلر ده اچخلق
 کونلر اخشام اذانی شمس غروب ایلد کدن صکره
 اورج بدرجه مقداری تاخیر ایلیوب اندن او قونلر خلقک
 اکثری دخی کون واریکان اذان اوقندی دیوموقتلی تجلیل
 ایلر لر بلکه بعض نمازی تاخیر ایلر لر بر مقدار دخی زمان
 وارددر دیرلر زبر او وقتن اخوانی بلمینلرک زعمینجه
 شول قزللقکی اچخلق کونلر ده کون طولوند قدن صکره

واقع اولور اول کتاک کرکد که اخشام اذانیک وقتی
 اوله دیرلر بونک کتاسنک آخری خود یاستنک
 وقتی کیرمه سیدر بوسوز خطا در **پس** امدی معلوم
 اولسونکه یازگونلرنده زیاده آچقلق کونلرده هیچ بروقت
 اولیه که کون صحیح جه غروب ایلد کدن صکره ایکی
 درجه یکچور و ب اخشام اذاننی او قوده **ودخی**
 کدک شفق شفق دیو اما مین قوی اوزره
 افق مغربدن شول قزللغه دیرلر که کون طونلقدن
 صکره ظاهر اولور **ودخی** اوزا ایزکدر **پس** شفق
 حصه سی دیوشمسک طلونسی ایله بونک طلک
 طلونسی آراسنده اولان مدته دیرلر اکثر معمول به
 اولان دخی قزللق غائب اولمه سیدر **اما** امام اعظم
 قول اوزره اقلق کتدر **فجر** ایکی در کور برسنه
 فجر اول دیرلر اول برآید نلقدر که افق مشرقدن
 صقاروا و کول اورتده سنه وارنجه اوزا غش کتدر
 علماء اول اوزانان ایدنلغی قوردقویر و غده تشبیه
 ایلمشلردر **ودخی** بونک علامتندرا شغ افق قرا
 کولق اولماق همان یوقارو اوزانان درآید نلق اولان
پس فجره صبح کاذب دیر یاسونمازنی قلماق

وسحوری

وسحوری یماک بونده سنتدراندن صکره اول یوقاروی
 اوزانان ایدنلق اشغ اینم بوارالقد برقره کولق اولور
 دیمشلراندن صکره فجر ثانی طلوع ایدر که فقها اشبو فجره
 صبح صادق دیرلر اصل معمول به اولان یوفجر در **پس**
 فجر دیوشول افق مشرقده ارقورسنه اغاراندن ایدنلغ
 دیرلر فجر حصه سی دیوشکرک طلوع ایله یعنی صبح
 صادق طغمه سیله کونش طغمنک مابینده اولان
 مدته دیرلر **پس** بونلری بلمسنک طریق بودر که اول اول کونک
 اصلی قاج درجه ایسه سینی لک اولندن اول مقدار
 جیبیلد اشغ قوسه اینم سین اندن نظر ایدیه سین
 قوس ارتفاعک اولنده قاج درجه بولند یسه
 اول اصلک قوس اول اولور خیطی اوزرینه
 وضع ایلیه سین و مری اون یدی بچوق جیب
 اوزرینه نشانیم سین اگر عملک شفق عملی اولیجاق
 اولور سه و اگر فجر ایچون اولور سه مری اون طقون
 جیب اوزرینه نشانیم سین بعده خیطی سینی به نقل
 ایلم سین اندن نظر ایلیه سین مری سینی نک اجزاء
 مستوی سندن قاج جیب قطع ایلد یسه اول کونک
 نصف تعدیلشک جیبینی اول جیبک اوزرینه

زیاده ایلیده سین **اگر** شمس شمالی بور جلرند اولجاق
 اولورسه **واگر** شمس جنوبی بور جلرند اولجاق
 اولورسه اول وقت نصف تعدیلینک جیبینی اول
 جیبیدن کیده سین زیاده دن ونقصدن نه حاصل اولور
 قوسی آله سین **دخی** حفص ایلیده سین اندن صکره
 کوره لیه شمس شمالی بور جلرند ایسه نصف
 تعدیلی اول حفظ ایلدو کونک درجاندن کیده ده سین
 و اگر جنوبی بور جلرند ایسه زیاده ایلیده سین نه حا
 حاصل اولورسه شفقک یا فخرک حصه سی
 اول اولور **مثلاً** شمس **نور** بور جنک اولند اولسه
 اول کونک اصلی فرق دورت دن آرتجاق در بمقدار
 آنشغ قوسه اندک قوسی **فرق** یدی بچوق درجه
 بولدق خیطی اوزرینه وضع ایلدک و مری جیور
 مرسومه دن شفق ایچون اون یدی بچوق جیب
 اوزرینه نثانلدق و خیطی ستنی اوزرینه نقل ایلدک
 اندن نظر ایلدک مری ستنی نک اجزاء مستویه سندن
 شفق ایچون یگرمی دورت جیب قطع ایلدک
 عملک فخر ایچون ایسه یگرمی الی جیب قطع
 ایلدک بولدق **بش** بونلر معلوم اولدق دن صکره

نور

نور اولنک اون درجه نصف تعدیلنک اون بچوق
 درجه جیبینی **شفق** اولان یگرمی دورت جیبک اوزرینه
 زیاده ایلدک فخر ایچون یگرمی الی جیب اوزرینه زیاده
 ایلدک **نور** شمالی بور جلرند اولدو عی ایچون **پس**
 شفقدن اون توری حاصل اولان جیب اون توردت
 بچوق اولدی بونک قوسی اون توردتدن آرتجاقدر
 بوکته بوندن **نور** اولنک اون درجه نصف تعدیلنک
 طرح ایلدک یگرمی دورت درجه **نور** اولنک حصه
 شفق حاصل اولدی **اما** فخر ایچون حاصل اولان
 جیب اون توردی اولدی **پس** بونک قوس اون تورد
 سکر درجه در بو اون تورد سکر درجه دن
 اولنک اون درجه نصف تعدیلنک طرح ایلدک یگرمی
 سکر درجه اول کونک حصه الفخر حاصل اولدی
سنبله اولنک **دخی** حصه شفق و حصه فخری
نور اولی کبیر **اما** **حمل** اولنده **و یا میزان** اولنده
 حصه شفق و یا حصه فخره مقدار در د نلسه
 زیرا بوا یکی کونده نصف الفضله اولماز که زیاده و یا نقص
 ایلیده سین **پس** بوا یکی کونده بونلری بله سندن
 طریق بودر که خیطی **فرق** **بش** درجه دن آرتجاق

==

اصلاک قرق طقوز درجه قوسی اوزرینه وضع ایلیه
سن مری شفق ایچون اون یدی بچوق جیب اوزرینه
نشانلیه سین اندن خیطی سستی به نقل ایلیه سین
اندن نظر ایله مری التنده بولنان یگرمی اوج جیب
قوسه اینه سین اول قوسدن یگرمی اوجدن اکسچاک
حصه الشفق حاصل اولدی دیه سین **اما فجر ایچون**
ایدارساک مری اون طقوز جیب اوزرینه نشانلیه سین
اندن خیطی سستی به نقل ایله سین نظر ایلیه سین
مری التنده بولنان یگرمی الی بچقدان اکسچاک جیب
مبسوطله قوس ارتفاعه اینه سین قوسک اولندن
یگرمی الی درجه حصه الفجر حاصل اولدی دیه سین
ودخی جوزا واسه اوللرینک حصه شفق لری یگرمی
یدی درجه دن اکسچاک و حصه فجر لری اوتوز بشر
درجه دن اکسچاک دور **ودخی سرطان اولنک حصه**
شفق اوتوز درجه در **وفجری** اوتوزیدی درجه در
ودخی عقرب و حوت اوللرینک حصه شفق لری
یگرمی بچوق درجه در **ودخی قوس و دلو اوللرینک**
حصه شفق لری یگرمی در **ودخی حصه فجر لری یگرمی**
سکر درجه در **وجدی** اولنک شفق یگرمی دورت

بچوق درجه در **وفجری** یگرمی سکر درجه در بوندن صکره
سحور وقتنک باینه کله لم **حضرت رسول اکرم صلی الله**
تعالی علیه و سلم حضرتنک برسنی دخی بودر کم بوسحور
حقنده بنجه حدیث بیورمشدر **اما بزه** بواراده اولان وقین
بلمه سید **اهل دی** رمضان شریفده سحورک وقتی بودر کم
مادامک صبح صادق طوغماش اوله علمانک اتفاق دخی
بونک اوزرینه درسته دخی بودر **پیش** اولدوغی تقدیرجه
شول رمضان علامتی ایچون مناره لرده یانان قندیل لری
وقتنده سیوندن رماک کرکدر کم اجر ثواب بول سین
الباب الخامس عشر فی معرفه سعة المشرق والمغرب
اون بنشبحی باب سعة المشرق والمغرب بلمه سنک بیاننده در
طریق بودر کم خیطی سستی اوزرینه وضع ایلیه سین
ودخی قوس ارتفاعک آخر دن عرض بلاد مقداری درجه دن
جیب مبسوطله سستی به حقا سین و مری اجزاء مستوی دن
انک اوزرینه نشانله به سن اندن صکره خیطی حرکت اندور سین
تامری اول کونک میلنک جیبی اوزرینه واقع اولنجه اندن
نظر ایله به سین خیط قوس ارتفاعک اولندن نه قطع
ایله دی ایسه **سعة المشرق والمغرب** اول اولور بودخی
معلوم اوله که شمسیک میلی اوله سه **حمل** اولنده

و یا میزان او از ده اولدوغی کون کی **بو ایکی کونده** سعة المشرق
 والمغرب اولماز **اما** اولدوغنه مثال **مثلا** قسطنطنیه عرض
 عرضنده شمس **نور** اولده اولسه خیطی ستنی اوزرینه
 وضع ایله دک و دخی قوس ارتفاعک آخریدن عرض
 بلد مقداری درجه دن جیب مبسوطله ستنی به
 جقوب مری اجزاء مستوی نک قرق بشند
 آنجا ق جیب اوزرینه نشانلق اندن صکره خیطی
 حرکت اتر دک تامری بونک میا که اون بر جوق درجه دن
 جیبی اون ایکی در آنک اوزرینه واقع اولنجه اندن صکره نظر
 ایلدک خیط قوس ارتفاعک اولندن اون بش درجه
 قطع ایلمش **نور** اولنک سعة المشرق والمغرب اول
 اولور **ودخی سنه** اولنک **وعقرب** اولنک **وحوت**
 اولنک سعة المشرق والمغرب بر درجوزا اولنک **واسد**
 اولنک **وقوس** اولنک **ودلو** اولنک سعة المشرق والمغرب
 لری یکر می یدی بجوق درجه در **ودخی سرطان** اولنک
وجدی اولنک سعة المشرق والمغرب لری اوتوز ایکی درجه دن
 قالانی بونلره قیاش اولنه **الباب السادس عشر فی معرفة**
الارتفاع الذی لا سمت له **اول النجی باب** شول ارتفاع
 بلمسک بیاننده در که خیطی ستنی اوزرینه وضع ایلم

سین و مری اجزاء مستوی دن عرض بلدک اوزرینه نشانلق
 سین اندن صکره خیطی حرکت اترده سین تامری جیب
 مبسوط دن اول کونک میلنک جیبی اوزرینه واقع اولنجه اندن
 صکره نظر ایلم سین خیط قوس ارتفاعک اولندن
 قاق درجه قطع ایلدی ایسه سمتی اولیان ارتفاع
 اول اولور **مثلا** قسطنطنیه ده شمس **نور** اولده
 اولسه خیطی ستنی اوزرینه وضع ایلدک و مری عرض
 بلد نک جیبی که اوتوز طقور بچقدر از مستوی سندن آنک
 اوزرینه نشانلق اندن صکره خیطی حرکت اتر دک
 تامری اول کونک میلنک جیبی که اون ایکی درجیوب
 مبسوط دن آنک اوزرینه واقع اولنجه اندن صکره نظر
 ایلدک خیط قوس ارتفاعک اولندن اون سکر درجه به
 یقین قطع ایلمش **نور** اولده سمتی اولیان ارتفاع
 اول اولور **سنه** اولنک دخی بومقدار **اما جواز** اولنک
واسد اولنک سمتی اولیان ارتفاع اوتوز بر جوق
 درجه در **وسرطان** اولنک یدی درجه دن اتر بچقدر
اما جنوبی بر جابرنده اولماز زیر اهر ارتفاعک سمتی
 بولور اول وقت شول معلوم اولنه باقی قالان ده بونلره قیاس
اولم الباب السابع عشر فی معرفة السمیت من الارتفاع

اون بد بخي باب ارتفاع دن سمت بلسمك بياننده
 دير طريق بود كه خيطي قوس ارتفاعك آخر دن عرض
 بلد مقداری درجه اوزرینه وضع ایلده سین و مری جیو
 مبسوطه دن عرض بلدك جیبی اوزرینه نشانلیم سین
 اندك صكره خیطی حرکت اندره سین قوس ارتفاعك
 اولدن ارتفاع قاج درجه ایسه انك اوزرینه كلنجه
 دكن اندن صكره مریدن جیبی مبسوطه ستنی به چقا
 چقا سین اجزاء مستوی دن قاج درجه بولور ایسه
 حصه سمت اول اولور اندن صكره نظر ایلیم سین
 شمسك میلی واری یوق می **اگر** اولیا جاق اولور ایسه
حمل اولی یا میزان اولی اولدغی کون کی **پس** اول وقت
 حصه سمت تعدیل سمت کند اولور **اگر** شمسك
 میلی اولیا جاق اولور سه ایکیدن خالی دكلدر میل شمالی
 و یا جنوبی اول **اگر** شمالی اولیا جاق اولور سه حصه سمت
 سمت ایلد جیب سعة المشرق والمغرب مابیننده و
 فضله الیه سین و اگر جنوبی ایسه **ایکس** جمع ایلیم سین
 طرحندن یا جمعدن هر نه حاصل اولور سه تعدیل
 اول اولور **پس** امدی تعدیل سمت معلوم اولدقدن
 صكره خیطی جیوب مبسوطه دن تعدیل سمت مقداری

جیب اوزرینه نشانلیم سین اندن صكره خیطی ستنی
 اوزرینه نقل ایلیم کسوره سن نظر ایلیم سن قوس ارتفاعك
 اولدن قاج درجه بولندی ایسه اول ارتفاعك سمتی
 اول اولور **مثلا شمس** **ثور** اولنده اولنده اولسه
 ارتفاع دخی اوتوز درجه اولسه خیطی قوس ارتفاعك آخر دن
 عرض بلد مقداری درجه اوزرینه وضع ایلدك و مری قوس
 ارتفاعك اولدن عرض بلدك جیبی اوتوز چوقدر
 انك اوزرینه نشانلیق اندن صكره خیطی حرکت
 اندردك قوس ارتفاعك اولدن ارتفاعك اوتوز
 درجه در انك اوزرینه كلنجه اندن صكره مریدن
 جیب مبسوطه ستنی به چقا ق اجزاء مستوی
 سندن یگرمی الی دن ارجه حصه سمت بولدی
 و دخی **ثور** اولنك سعة المشرق اون بیش درجه در جیبی
 اون بیش چوقدر جیبی حصه سمتدن طرح ایلدك
 اون بر درجه تعدیل سمت حاصل اولدی اندن
 صكره خیطی قوس ارتفاعك آخر دن اوتوز عدد ارتفاع
 مقداری درجه اوزرینه وضع ایلدك و مری جیوب
 مبسوطه دن تعدیل سمتك اون بر درجه در انك
 اوزرینه نشانلیق اندن صكره خیطی ستنی اوزرینه

نقل ایلدك اندن نظر ایلدك مری اجزاء مستوی دن اول
 اوج درجه به قریب جیب قطع ایلدی بوجیبیلد قوس
 ارتفاعه اندك نظر ایلدك قوس ارتفاعك اولندن اون ایکی
 بحقوق درجه **ثور اولی نك** اوتوز درجه ارتفاعك سمت
 جنوبی سی حاصل اولدی **ودخی** بشوده معلوم اولمك
اكر میل شمالی اولیده ارتفاع دخی لاسمت له دن از
 اوله جاق اولجاق اولور سه اول سمت شمالی
 اولور **اكر میل شمالی** اولیده ارتفاع دخی لاسمت له
 دن از فوق اولجاق اولور سه اول سمت جنوبی اولور
اقامیل جنوبی اولدوغی وقتن دانیل سمت جنوبی اولور
ودخی زوالدن اول اولان سمت اشرفی دیر لر زوالدن
 صکره اولان سمت غربی دیر لر **الباب الثامن عشر**
فی معرفه سمت القبلة اون سکنجی باب سمت
 قبله بلهسك بیاننده در اول معلوم اولمك مکه نك
 طولی عدد یقشیدی درجه در و عرض کادرجه
 در **ودخی قبله سی** مراد اولنان شهرک **طولی و عرض**
 قاج درجه اندن صکره مکه **طولی** له اول مطلوب اولان
 شهرک طولی ماییندن فضل الم سین یعنی لا اولانی چوق
 اولاندن کیده ره سین دیکدر اندن صکره بوفضل فضل

الدا فرض ایلیم سین بوفضل الد اندن ارتفاع چقاره سین
 طریق بودر که اول عرض **مکه** شرفها الله میالی شمالی فرض
 ایلیم سین بومیل فرض ایلیم بعد القطر **اصل استخراج**
 ایلیم سین طریق بویایلرک باینده بیان اولمشد **راما**
 بواراده دخی بیان اولمق اولادر **پیش** امدی اول بعد القطر
 بلهسك طریق بودر که خیطی ستی اوزرینم وضع ایلیم
 مری عرض بلدك جیبی اوزرینم نشانم به سین اندن خیطی
 حرکت اندوره سین **اول** قوسدن تا مکه یکری بر بحقوق
 درجه در میل فرض اولمشد لا اولمقدار درجه اوزرینم
 واقع اولمخه اندن مری به نظر ایلیم سن جیب ميسوط دن
 قاججی جیب اوزرینم واقع اولد یسه میل فرض ایلیم اولان
بعد القطر اول اولور و دخی بومیل فرض ایلیم اصل چقارمه
 سنك طریق بودر که خیطی ستی اوزرینم وضع ایلیم سن
 مری آخر قوسدن عرض بلدك جیبی هر نه ایسه نك
 اوزرینم قویه سین اندن خیطی نقل ایلیم سین تا آخر قوسدن
 میل فرض که یکری بر بحقوق درجه در انك اوزرینم واقع
 اولمخه اندن صکره مری تقاطع ایلد وکی جیبیلستنی به
 چقاسین اجزاء مستوی سنندن قاج جیب واقع
 اولدی ایسه میل فرض ایلیم اولان **اصل اول اولور** اندن

صکره خیطی سنی اوزرینه وضع ایلم سین مری
 اجزاء مستوی دن اصل اوزرینه نشانلیم سین اندن
 صکره خیطی حرکت ابتدا ره سین قوس ارتقاعک
 آخرندن فرض اولغان فضل الدائر مقدار اونی
 یدی درجه اوزرینه واقع اولمغه اندن نظر ایلم سین
 مری جیوب مبسوطه دن نه مقدار جیب قطع ایلدک
 ایسه **اول اصل معدل اول اولور** امدی بونک اوزرینه
بعد القطری زیاده ایلم سین میل فرض شمالی اولدوغندن
 اوتوری **پیش** بو تقدیرجه سمت قبله نک و ارتقاعک
 جیبی حاصل اولور اندن صکره بوجیبک قوسی لم
 سین طریق بودر که جیوب مبسوطه دن اول جیبیل
 انشغم قوس ارتقاعه اینه سین اندن نظر ایلم سین
 قوس ارتقاعک اولندن قاج درجه بولدیسه اول
 جیبک قوس اول اولور یعنی سمت قبله نک ارتقاع
 حاصل اولور اندن صکره بوارتقاعک سمتی بلمسک
 طریق بودر که خیطی قوس ارتقاعک آخرندن سمتی قبله
 نک ارتقاعی مقداری درجه اوزرینه وضع ایلم سین
 مری فرض اولغان فضل الدائرک جیوب مبسوطه دن
 جیبی اوزرینه نشانلیم سین اندن صکره خیطی

حرکت

حرکت ابتدا ره سین قوس ارتقاعک اولندن عرض
 مک که یکر می بر بچوق درجه در آنک اوزرینه کلیمه اندن
 صکره مریک جیب منکوسله قوس ارتقاعه اینه سین
 و نظر ایلم سین خیط قوس ارتقاعک اولندن قاج
 درجه قطع ایلدیسه اول شهرک نقطه مشرق دن سعت
 قبله سی اول اولور **ودخی** بوسمتی طقساندن طرایجک
 اولور سان اول شهرک نقطه جنوب دن انحراف قبله سی
 اول اولور **ودخی** سمتی طقساندن طرح ایلیجک اولور سان
 اول شهرک نقطه جنوب دن انحراف قبله سی حاصل اولور
مثلا قسطنطنیه نک طولی التمش درجه درو عرضی قرق
 بر درجه درو مک نک طولی یتمش یدی درجه و عرض
 یکر می بر بچوق درجه در قسطنطنیه نک طولی مک طولندن
 طرح ایلدک **اون یدی درجه فضل الطولین** باقی قالدی
بواون یدی درجه فضل الدائر فرض ایلدک بو فضل الدائر دن
 ارتقاع عین ایلم لم اولامک نک یکر می بر بچوق درجه میل
 شمالی فرض ایلدک یومیل ایله بعد القطر و اصل استخراج
 ایلدک اون دورت بچوق درجه بعد القطری و قرق ایکو
 درجه اصل بولدی اندن صکره خیطی سنی اوزرینه
 وضع ایلدک مری اجزاء مستوی دن قرق ایکو درجه اصل

اوزرینه نشانند ق صکره خیطی قوس ارتفاعك آخرند
 فرض اولنان فضل الدائر که اون یدی درجه در صکره
 نظر ایلدك مرئی جیوب مبسوطه دن فرق جیب قطع
 ایلمش اصل معدل حاصل اولدی بونک اوزرینه بعد
 القطری که اون درت بجوق درجه در زیاده ایله دك سمت
 قبله نك و ارتفاعك **الی دوت بجوق** درجه جیبی حاصل
 اولدی بومقدار جیبیه قوسه اندك القش التي درجه
 قوس بولندی سمت قبله نك ارتفاعی اول اولور اندك
 صکره خیطی قوس ارتفاعك آخرند سمت قبله نك
 القش التي درجه ارتفاعی اوزرینه وضع ایلدك مرئی
 فضل الدائر که اون یدی درجه در جیبی اون یدی بجوق
 درجه در جیبیک اوزرینه نشانندك اندك صکره خیطی
 حرکت ابتدا ردك قوس ارتفاعك اولندك عرض مکم
 یکرئی بر بجوق درجه انك اوزرینه کلنجه صکره مریدن
 جیب منکوس ایله قوس ارتفاعه اندك زیاده دقت
 یریدر اندك نظر ایلدك خیطی قوس ارتفاعك اولندك
 فرق سکزد درجه قطع ایلمش قسطنطنیه نك نقطه
 مشرق دن فرق سکزد درجه سمت قبله سی حاصل اولدی
 بوقرق سکزی طقسان دن طرح ایلدك نقطه جنوبک

فرق ایکی درجه انحراف قبله سی حاصل اولدی **اما** بوشهرک
 سمت قبله سی مراد اولان شهرک طولری برابر اولیده
 عرضلری مخالف اوله یا عرضلری برابر اولوب طولری مخالف
 اول **اگر طوللری** برابر اولوب عرضلری مخالف اولور سه ایکیدن
 خالی دکلدر یا مکم نك عرض اول شهرک عرضندك اسک
 اوله یا از تنوق اوله **پیس** اول شهرک قبله سی خط نصف
 النهار اوزرینه جنوب جانب اولور **اگر** اول شهرک عرض
 مکم عرضندك اولور سه **یمده صنعاکبی** بویله اولدیغی کی
پیس اول شهرک قبله سی خط نصف النهار اوزرینه شمالی
 جانب اولور اگر مکم ایله سمت قبله سی مراد اولان شهرک
 عرضلری برابر اولور سه طوللری مخالف اولور سه بودخی
 ایکیدن خالی دکلدر یا مکم نك طولی اول شهرک طولندك
 اسک اولور یا از تنوق اولور **اگر عرضلری** برابر اولوب ده مکم
 نك طولی اول شهرک طولندك اسک اولور سه **همده** تهلوا ده
 بویله اولدیغی کی **پیس** اول شهرک قبله سی خط المشرق
 والمغرب اوزرینه غرب طرفه اولور **اگر مکم نك** طولی اول
 مطلوب اولان شهرک طولندك از الحاق اولور سه مغربه
 فس بویله اولدیغی کی اول شهرک قبله سی خط المشرق
 والمغرب اوزرینه شرق طرفه اولور **اگر مکم ایله** اول سمت

قبله سی مراد اولان شهرک طولری و عرضی برابری مخالف
 اولور سه بودرت دن خالی دکلد **دیا مکه نك** طولندن و عرضنك
 الكسك و یا ارتوق اوله **و یا مکه نك** طولی اول شهرک طولنك
 الكسك اولد قده عرضی اول شهرک عرضندن ارتوق اول
 اگر طولری برابر اولده مراد اولدان شهرک عرضی مکه عرضنك
 ارتوق اولور سه عجمده موصل بویله اولدوغی کی **و یا مکه نك**
 عرضی اول شهرک عرضندن الكسك اولده طولی اول
 شهرک طولندن ارتوق اوله **پس** امدی اگر مکه نك طول
 عرضنده اول شهرک طولدن عرضندن الكسك اولور سه
 بغداد بویله اولدوغی کی اول شهرک قبله سی جنوبی
 جانبنا اولان خط نصف النهار دن غرب طرفنه اولور
و اگر مکه نك طولی و عرضی اول شهرک طولندن و عرضندن
 ارتوق اولور سه جشده جری بویله اولدوغی کی
 اول شهرک قبله سی شمالی جانبنده اولان خط نصف
 النهار دن شرقی طرفنه اولور **و اگر مکه نك** طولی اول
 شهرک طولندن الكسك اولور سه عرضی اول شهرک
 عرضندن ارتوق اولور عجمان قصبه سی صحرا بویله
 اولدوغی کی اول شهرک قبله سی شمالی جانبنا اولان
 خط نصف النهار دن غرب طرفنه اولور **و اگر مکه نك**

عرضی

عرضی اول شهرک عرضندن الكسك اولور سه طولی اول شهرک
 طولندن ارتوق اولور سه دار السلطنت قسطنطنیه بویله
 اولدوغی کی **پس** اول شهرک قبله سی جنوب جانبنا اولان
 خط نصف النهار دن شرق طرفنه اولور **البالتاسع عشر**
 فی معرفه وضع القبلة و اخراج الجهات الاربع اون
 طقوز بنی باب قبله وضع ایلماک دخی جهات
 اربع وضع ایلماک بیانده در طریق بودر که دیلده و
 وقت ارتفاعك سمتی بده سین طریق سمت باینده
 بیان اولمقد راندن صکره خیطی قوس ارتفاعك اولنك
 اول وقتك سمت مقداری درجه اوزریده وضع ایلیه سین
اگر اول وقتك سمتی شرقی شمالی و یا غربی جنوبی
 اولور سه خیطی قوس ارتفاعك آخرندن اول
 وقتك سمتی مقداری درجه اوزرینه وضع
 ایلم سین دخی اول درجه اوزرینه خیطی بر مقدار
 موایلله پر کیده سنکه ایلمیه اندن ربع بر دوزیر اوزرینه وضع
 ایلیه سین بر وضع ایله که مرکز شمس طرفنه کناری افق
 جانبنا اول اندن بو خیطه شاقول اصا سین شمس
 ایله ربعك مرکزی اراننده بر الک ایله صالده سین
 و بر الک ایله ربعی بر اوزرینه ازا حرکت ابته ده سین

تا اول صالنان خیطك كوكب سى ربعك مركزى اوزرينه
اغلا بوب اول موم ايله بر كفش خیطك اوزرينه راست
اورتجه **پس** بويله اولديغى تقديرجه ربعى دائره جهات
اوزرينه وضع اولمى اولور **اما** شول خط كه شمسيك
عدد ايله اندن ابتدا ايلمش اول سىين اول خط خط المشرق
والمغرب اولور اول بر خط خط نصف النهار اور
پس امدى اول ايكى خطك هر سىين اوزاده سىين
تا جهات اربع حاصل اولوب تقاطعتن دورت ربع
حاصل اوله اول دورت ربعك بر ربعه شرقى
جنوبى ديرلر و بر ربعه غربى جنوبى ديرلر
و بر ربعه شرقى شمالى ديرلر و بر ربعه غربى
شمالى ديرلر اندن نظر ايليه سىين **مكة** قنقى
ربعه اينسه ربع دائره نك اوزرينه وضع ايليه سىين برو
بر وضعك ربع دائره نك خط المشرق والمغرب استخراج اولمى
خط المشرق والمغرب اينسه موازى اوله و دخی ربع
دائرنك مركزى اول ايكى خطك تقاطع ايلدوكى نقطه
اوزرينه اوله اندن صكره ربع دائره نك خط مشرقك
سمت قبله مقدارى اولوب خیطى قوس ارتفاعك
اوزرينه وضع ايليه سىين هر قنقى طريق اولور سسه

اولسون بهر حال خیط سمت قبله مطابق اولور قبله
دخی قوس ارتفاع طرفه اولور **مثلا** قسطنطينيه شمس
نور اولنده اولسه ارتفاع دخی اوتوز درجه اولسه
بو اوتوز ارتفاعه قبله استخراج اتماك اوله اوتوز
ارتفاعك سمتى بلدك كه اون بحقوق درجه در شرقى
جنوبى رننه كه سمت بایند طریق كچشد **پس** سمتى
بلدك دن صكره خیطى قوس ارتفاعك اولندن اون ايكى بحقوق
سمت مقدارى درجه اوزرينه وضع ايلوب بر مقدار موم
پر كندك دخی ربعى بر دور بره وضع ايلدك مركزى شمس طرفه
كنار افق جانبى قارشو ايلدوكى اندن صكره بو خیطه شاقول
اصوب سمتله ربعك مركزى آراسنه برال ايله صالندردك
و برال ايله ربعى بر اوزرينه آزاد حركت اندردك تا اول صالنان
خیطك ظلى ربعك مركزى اول موم ايله بر كفش خیطى
اورتجه اندن صكره ربعك ايكى طرفه ايكى خط چكك
دورت حاصل اولدى نظر ايلدك قسطنطينيه عرضنده
مكة شرقى جنوبى اولان ربعه واقع اولمشد ايمدى ربع دائره
اول شرقى جنوبى اولان ربعه وضع ايلدك برو وضع ايله كه ربع دائره
نك خط المشرق والمغرب استخراج اولنان خط المشرق
والمغرب مواز اوله و دخی ربعك مركزى ايكى خطك تقاطع

ایلدوکی نقطه اوزرینه اولدی اندن صکره ربعک خط
 مشرق دن سمت مقدار یک قرق سکره درجه در اوراق
 اولوب خیطی قوس ارتفاع اوزرینه وضع ایلدک یا خود
 ربعک خط نصف نهار دن انحراف قبله مقدار یک که
 قرق ایک درجه در اوراق اولوب خیطی قوس ارتفاع
 اوزرینه وضع ایلدک بونقد برجه خیط سمت قبله
 مطابق اولدی قبله دخی قوس ارتفاع طرفه واقع اولدی
الباب العشرون فی معرفة المطالع الفلکی بکر منی باب مطالع
 فلکیه بلمسنگ بیانده در اول معلوما اولم که مطالع فلکیه
 نک مبدائی **جدی** اولیدر امدی مطالع فلکیه دیوجده
 اولیدر امدی مطالع فلکیه دیوجده اولی دائرة نصف
 نهار دن کجده کی زمان ایلد شمس دائرة نصف نهارده
 کله کی زمانک زمانک مابینده کچکان مدته دیور بود که
 مطالع الزوال دخی دیور بودی بلمسنگ طریق بودر که
 نظر ایلده سین اول کونده شمسک میالی وارمیدر
 یوق میدر اگر اولی جاق اولور سه **حمل** اولی دخی میزان
 اولی اولدینگی کون کی خیطی کند و درجه لری اوزرینه
 وضع ایلده سین قوس ارتفاع آخر دن طقسان
 درجه بلنور بو طقسان درجه یوز سکساندن طرح

ایلده سین **حمل** اولنک طقسان درجه مطالع فلکیه
 سی حاصل اولور **واوچ یوز القشدن** طرح ایلده سین
میزان اولنک ایک یوز یتمش درجه مطالع فلکیه حاصل
 اولور اگر **اول کونده** شمسک میالی اولی جاق اولور سه خیط
 خیط قوس ارتفاع آخر دن اول کونک میالی مقدار
 درجه اوزرینه وضع ایلده سین **دخی** مری جیوب مبسوط
 الی بخش جیب اوزرینه نشانیم سن اندن نظر ایلده سین
شمس حمل ایلده **میزان** بر پسنده یقین اول اوله
 و یا ایکسده بر ابر اوله اگر برابر اولور سه **جدی** اولی ایلد
سرطان اولی کی سن بلم **جدی** اولنده مطالع فلکیه
 اولماز وجهتی شمسدن اظهر در **اسرطان** اولنده
 اولسه خیطی اول درجه اوزرینه وضع ایلده سین قوس
 ارتفاع آخر دن قاق درجه واقع اولور سه مطالع
 فلکیه اول اولور شمس **جدی** ده یا **حوت** اولور سه
 اگر **حمل** ده یا **ثور** ده یا **جوزا** ده اولور سه اول حاصل
 اولان درجه یوز سکساندن طرح ایلده سین و اگر
سرطان ده و یا **اسد** ده و **سنبله** ده اولور سه اول
 حاصل اولور سه اول حاصل اولان درجه یوز
 سکسان اوزرینه زیاده ایلده سین و اگر **میزان**

یا عقربده یا قوسده اولور سه اول حاصل اولان درجه
 اوچ یوز التمشدن طرایلیم ساین طریجدن یا جمعدن
 هر نه حاصل اولور سه مطالع فلکیم اولور **منه** شمس
جدینک اون بيشده اولسه خطی قوس ارتفاعك
 آخرندن بونك میلی کم یکر می ایکی بچوق دن ارتجقد رانك
 اوز رینه وضع ایلدك مری جیوب مبسوطه دن
اللی بيش جیب اوز رینه نشانلدق بعده نظر ایلدك
 شمس **میزاندن** ایسه **حملة** یقین حملدن
 شمس بيش بعدی وار خیطی قوس ارتفاعك اولدن
 بوجده مقداری درجه اوز رینه نقل ایلدك مریدن
 جیب مبسوطه قوس ارتفاعك اندك قوس ارتفاعك
 آخرندن اون التمدن ارتجقد درجه بولدنك **جدینك**
 اون بيشك مطالع فلکیم سی اول اولدی **ود لونك اون**
 بيشك مطالع فلکیم سی قراق یدی بچوق درجه در
و حوتك اون بيشك مطالع فلکیم سی یتمش التی درجه در
واکر شمس حملك اون بيشده اولسه یتمش التی درجه
 بولنور یوز سکساندن طرح ایلدك **حملك اون**
 بيشك یوز دورت درجه مطالع فلکیم سی یوز اونوز
 ایکی بچوق درجه در **و جوزانك** اون بيشك مطالع فلکیم

سی یوز التمش دورت درجه در **واکر شمس** سرطانك
 اون بيشده اولسه اون التی دن ارتجقد درجه بولنور یوز
 سکسان اوز رینه زیاده ایلدك **سرطان** اون بيشك
 یوز طفتسان التمدن ارتجقد درجه مطالع فلکیم سی
 حاصل اولدی **واسده** **اون بيشك** مطالع فلکیم سی
 ایکی یوز یکر می یدی بچوق درجه در **سنبله** **اون بيشك**
 مطالع فلکیم سی ایکی یوز الی التمدن ارتجقد **واکر شمس**
 میزانك اون بيشك مطالع فلکیم سی اولسه یتمش
 التی درجه بولنور اوچ یوز التمشدن طرح ایلدك **میزان**
 اون بيشك مطالع فلکیم سی ایکی یوز سکسان دورت
 درجه حاصل اولدی **وعقرب** اون بيشك مطالع فلکیم
 سی اوچ یوز اوج درجه در **وقوس** اون بيشك مطالع
 فلکیم سی اوچ یوز فرق دورت درجه دور باقی قالان
 بومثال لره کوره قیاس ولده **الباب الحادی والعشیرین**
فی معرفة مطالع البلدیه ومطالع الطالع لوقت المفروض
 یکر می برنجی باب مطالع بلدیه و ذخی مطالع الطالع
 بلمانك بیاننده دور اولامعلوم اولم مطالع بلدیه تیک
 مبداء حمل اولیدر ایله یدی مطالع بلدیه دیو حمل اولی
 طلوع ایتدوکی زمان ایله شمس طلوع ایتدوکی زمانك

ما بیننده یکجان مدته دیر **پس** بویله اولدیغی تقدیرجه
حمل اولندن مطالع بلدیه اولماز ایله دی مطالع بلدیه بلما
 سنک طریق بودر که اول کونک نصف قوس نهاری
 مطالع فلکیه سنک ن طرح ایله سین مطالع
 بلدیه سی حاصل اولور بوک مطالع الشروق دیر **مثلا** شمس
 ثورک اون بئشنده اولسه بوکونک یوز بیش درجه قوس نهاری
 یوز اونوز اوج مطالع فلکیه سنک ن طرح ایله ک ثورک اون
 بئشنده یکر می سکز درجه مطالع بلدیه حاصل اولدی
 واکر نصف قوس نهاری مطالع فلکیه دن زیاده نصف
 قوس نهاری مطالع فلکیه دن طرح ممکن اولسه کرکدر که
 اول وقت مطالع فلکیه اوزرینه در که اوچ یوز الشمس درجه
 در زیاده ایله سین اندن صکره نصف نهاری بومجموعه
 طرح ایله سین مطالع بلدیه حاصل اولور **مثلا** شمس
 دلوک اون بئشنده اولسه بونک نصف قوس نهاری بئشن
 درجه در اوزرینه در که اوچ یوز الشمس درجه در زیاده
 ایله ک دورت یوزیدی درجه اولدی اندن صکره بئشن
 بیش درجه نصف قوس نهاری بودورت پدی درجه
 دن طرح ایله ک **دلوک** اویشنک اوچ یوز اونوز ایکی درجه
 مطالع بلدیه سی حاصل اولدی **اما مطالع طالع** بلما سنک

طریق

طریق بودر که اول کونک مطالع بلدیه سین بله سین دخی اول
 نهاردن نه مقدار درجه کیچدیسه اتی ده بله سین مطالع
 بلدیه اوزرینه زیاده ایده سین مطالع طالع اولور **مثلا** شمس
 اون بئشنده اولسه اول نهاردن قوردرجه داتر بونک اوزرینه
 زیاده ایله ک **ثور** اون بئشنک الشمس سکز درجه مطالع طالع
 حاصل اولور واکر **مطالع طالع** کیجه دن بلما سنک دلسان اول
 شمسک مطالع نظیرنی بله سین طریق بودر که اول کونک
 نصف قوس نهاری نی مطالع فلکیه اوزرینه زیاده ایله سین
 مطالع النظیر حاصل اولور بوک مطالع الغروب دیر **مثلا**
 شمس ثورک ایشننده اولسه بونک یوز بیش درجه نصف
 قوس نهاری یوز اونوز اوج درجه مطالع فلکیه سی اوزرینه
 زیاده ایله ک **ثور** اویشنک **ایکوز** اویشنک **درجه** مطالع
 غروبی حاصل اولدی واکر **زیاده دن حاصل** اولان دورتدن
 زیاده اولسه مطالع مطلوب دورتدن زائد اولان اولور
مثلا شمس قوسک اون بئشنده اولسه بوکونک الشمس
 طقوز درجه نصف قوس نهاری اوچ یوز قوق بیش درجه
 مطالع فلکیه سی اوزرینه زیاده ایله ک دورت یوز اون دورت
 اولدی بعده نظر ایله ک اوچ یوز الشمس دورتدن الی دورت
 درجه بولندی قوس اون بئشنک بومقدار مطالع الغروب حاصل

اولدی **پیس** امدی مطالع النظیر بلند کدن صکره کجه رد
 نه مقدار درجه کجه پیسه مطالع النظیر اوز رینه زیاده ایلیه
 سین مطالع الطالع حاصل اولدی **مثلا** شمس نور اوت
 بینه اولسه کجه دن اوتوز درجه کجه اول کونک مطالع
 النظیری اکیوز اوتوز سکر درجه در اوتوز درجه دائری بونک
 اوز رینه زیاده ایلدک **نور** اوت بینه اکیوز الشمس درجه
 مطالع الطالع حاصل اولور **واکر** شمس **قوسک** اوت
 بینه اولسه اول کجه دن اوتوز درجه کجه اول کونک
 مطالع النظیری الی دوزت درجه دور اوتوز درجه دائری
 نونک اوز رینه زیاده ایلدک **قوس** اوت **بینه** سکسان دوزت
 درجه مطالع حاصل اولدی **پیس** مطالع الطالع بلند کدن
 صکره هر برجک باشقه مطالع بلادیه حصه لری نه ایسم
حمل **ولند** ابتدا ایدوب طرح ایلیه سین هر قنق برجک
 درجه سنه بتشور سه درجه طالع اولور **مثلا** قسطنطنیه
شمس **نورک** اوت بینه درجه سنه اولور سه اول نه اوت
 فرق درجه کجه اول کونک مطالع بلادیه سنی یکر می درجه
 در فرق درجه دائری نونک اوز رینه زیاده ایلدک الشمس سکر
 درجه مطالع الوقت اولدی **بعد** قسطنطنیه عرضنده
 برجک حصه سنی **ند** **حملک** **ج** درجه در **نورک** کادرجه در

جوزانک **کط** سرطانک **لو** اسبدک **لج** سبله نک **لج** میزانک
لج عقربک **لو** قوسک **کط** جدینک کادلوک **لج** و حوتک **لج**
 درجه در **پیس** امدی نونلری بلند کدن صکره **نور** اوت بینه
 الشمس سکر درجه مطالع عددن اوت سکر درجه **حمل** حصه
 سیک طرح ایلدک یکر می بر درجه **نور** حصه سنی طرح ایله
 دک اوتوز طقوز اولدی و یکر می طقوز درجه **جوزا** حصه سکر
 طرح ایلدک الشمس سکر اولدی **جوزا** اتهام اولوب طالع سرطان
 اولی اینش دیدک باقی قالان بونق قیاس ایلیه سین **الباب الثاني**
والعشرون فی معرفة طول القامة علی بیسط الارض کالاعمدة
 و المنارة یکر می **البی باب** شول بر اوزنده کلمش اول نلک بوجه
 لوکنی بلماک بیاننده درودخی منالرکی کدینه و الماق ممکن اوله بونق
 بلمسک طریق بودر کرمی ایکی الک ایله یاروقالدره سین هدف دن خالی
 اولان جانبی ارتفاع الجاق نه ایسه اندن یکا قلا سین اندن صکره برکوزنی
 یوموب و برکوزک ایله دقت ایدوب نظر ایلیه سین ناربعک ایکی **مثلا**
 اوزرندن و یا خود ایکی د لک لری ایچندن کواکیدن ارتفاع
 الدوغک کی اول شئی کدینه سنک ارتفاع فرق بشر
 درجه اولدوغی کی ایاغک التیم برنشان ایده سکر اندن صکره
 اول نشانندن ارتفاعک الدوغک سنه نکدینه وارنجیه برزاع
 ایله اولجه سین نه حاصل اولور بونک اوز رینه کتد و بصر کندن

بره واریجه اول زراع ایلده نه مقدار اولور سه انی زیاده ایلیم سین
 نه حاصل اولور سه اول ارتفاع الدوغک نسنه نك یوجه لوکی
 اول اولور و اگر ارتفاعك الجغک نسنه نك دینه وارماق ممکن
 دکل ایسه دیوار ایچنده اولان لری طاعلری بیامتلر لری
 دینه یا پوسی اولور ده راست دینه وارماق ممکن دکلر آنک
 یوجه لکنی بلمسک طریق بودر که هر نه بردی دلرسان اوسنه نك
 دپه سندن بر ارتفاع الیم سین ایکی ایاغک اورت سنده بر نشان
 ایلده سین دخی اول ارتفاعك ظل مبسوطنی بیلیم سین اندن
 اول ظل مبسوط دورت اصبع زیاده ایلیم سین یا نقص
 ایلیم سین اندن صکره حاصل اولان ظلک ارتفاعك
 بیلیم سین اول مقدار کیر و کیده سین **اگر ظل اوزرینه**
 دورت اصبع زیاده ایلدک ایسان و اگر نقص ایلدک
 ایسه ایلر و کیده سین یا شول قدر کیر و کیده سین
 که اول ارتفاعك الجاق نسنه دینک ارتفاعی اول حاصل اولان
 ظلک ارتفاعی مقداری اول اندن صکره نظر ایلیم سین ایکی قدمک
 اورتاسنده اول نشان الدوغک بره واریجه قیچ زراع اولدیه
 اول قدر عدد حفظ ایلیم سین دخی بصیرکدن قدمک
 مابیننی اوزراع ایلده اولجا سین نه مقدار ایسه اول اعداد
 محفوظ اوزرینه زیاده ایلیم سین نه حاصل اولور سه

اول ارتفاع

اول ارتفاعك الدوغک نسنه نك یوجه لوکی اول مقدار
 اولور **مثلا** برمناک کی که دینه وارماق ممکن دکلر **اول** بربردن
 اوتوز درجه ارتفاعك الدک بونک ظل مبسوطی یکر می بر درجه
 دخی ایکی قدمک اورتاسنده بر نشان ایلدک اندن بوظلک اوزرینه
 دورت اصبع دخی قاتدق یکر می بئش ظل اولدی اندن یکر می بئش
 ظلک ارتفاعی یکر می بئش بچوق بولدق و اون بدی ظلک ارتفاع
 اوتوز بئش درجه بولدق و اندن دورت اصبعی زیاده اند و کزدن
 اوتوزی کیر و سته کتدک نایکر می بئش بچوق ارتفاع اول مناره نك
 دپه سندن بولنجه به دکن اندن ایکی قدمک اورتاسنده تا
 اول نشان واریجه **مثلا** اون زراع بولدق بیلدک که کندو
 قامتک مقدار ندن یوقاروسی اول مناره طولنک ثلثی اون
 زراع اوچ بریدر عدد اوتوز زراع ایلدک و حفظ ایلدک
 اندن بصیرکدن قدمک واریجه تقریباً اوچ زراع بولدق اول
 اوتوز اوچ زراع ایش دیدک **واما نقص** اندکزدن اوتوزی
 ایلر و سته کتدک **اما اوتوز بئش زراع** اول مناره نك دپه سندن
 بولم جاغه دکن صکره کی قامتک اورتاسنده اول نشان واریجه
 او مقدار زراعک ثلثی حاصل اولدی بصیرکدن قدمک واریجه
 بولمان محفوظ اوزرینه زیاد ایلدک بونک دخی اول اولی مقدار
 زراع حاصل اولدی **الباب الثالث والعشرون في معرقه**

سعة الانهار والابحار و عمق الابار **يكرمي او چيكي** باب اول
دخی دنگز لوی نك انلوکی تی و دخی قیونك اغزنك صیون و ارنجه
درنگز لوی نه مقدار در بلسمك بیانده دیو طریق بودر که اول ارماعك
یادنگز كنارنده دور سین قار شوكنارنگ انخفاضین ربعه فاج
دره ده دیو یلم سین انخفاض ارتفاعك عكس در ارتفاع ربعه
یو قارودن النانه دیو ل انخفاض ربعه اشاعیدن النانه دیو ل
صكره بصركدن صوكنارنه و ارنجه كه با صد و غك بودن
انی قامت فرض ایلم سین مشهوری اون ایکی اصبع در جیف
اون ایکی به تقسیم ایلم سین اندن یو قامت اول انخفاضك
ظل مبسوطك تحصیل ایلم سین اول ارماعك اول دنگز لوی
انی لوی اول مقدار اولور **مثلا** بر ارماعك در وكنارندن صوباننده
دور دق اونانگارنگ ربعه انخفاضین الدق یكرمی درجه اولك
بعده بصركدن ایکی قدمك با صد و غی بره و ارنجه قامت فرض
ابدوب اون ایکی به بخش ایلدك اندن صكره خیطی قوس
اولندن یكرمی انخفاض مقدار درجه اوزرین وضع ایلم دورك
اندن قامت سیندن جیب مبسوطه خیطه اندك تقاطعند
جیب التمام چقدق اجزاء مستوی دن اونوز اوج جیب
بولدق درجه انخفاضك ظل مبسوطی بولدق اول ارماعك
انلوکی یواولدی **اما قیونك** صیون و ارنجه درنگز اول قیونك

اغزنی نه

اغزنی نه مقدار در بریننه ایلم اولنجه سن اندن قیونك
راست بركنارنده دره سین ربعه صوكنارندن انخفاضك
ایلم سین اندن خیطی قوس ارتفاعك اولندن اول
انخفاضك مقدار در جیب التمام دن اول قیونك اغزنی
اول چمشدك انك مقدار در خیطه اینه سین دخی تقاطعندن جیب
مبسوطه ستفی به چقا سین اجزاء مستوی سنندن هرنه بولور
سه كنند بصركدن بره و ارنجه اول اولچو ایلم نه مقدار در
اول بولد غك اعدادن انی طرح ایلم سین نه باقی قالور
اول قیونك صیون و ارنجه درنگز لوی اول اولور **مثلا** قیونك
انخفاضك سلسله سان درجه اول خیطی قوس اولندن سلسله
درجه اوزرین وضع ایلم دك اندن صكره جیب التمام دن اول قیونك
اغزنی اولچوسی مقدار در ایکی قدمك جیب مبسوطه خیطه اندك
تقاطعندن جیب مبسوطه سیننی به چقدق اجزاء مستوی
سنندن اوج بجوق زراعدان ایکی چقدق او كم بصركك قدمك
ما بینیدر طرح ایلم دك اول قیونك اغزنی صیون و ارنجه در
در كلکی سكر زراع قد و قع الفراع و تمت ال **فی هذا المقال**
كتبه الفقیر نعمان الشكری

